

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ
ΕΚΔΟΣΗ
ΓΙΑ ΤΟΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

ΤΟ

δόντι

ΤΕΥΧΟΣ 3 -- ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1999 -- ΠΙΠΗ: 1 ΔΡΧ.

ΛΟΡΔΟΣ ΜΠΑΪΡΟΝ

Θύμα Πατρικού κομπογιαννίτη!

ΤΟ ΘΕΙΟ ΔΡΑΜΑ

Από τον Γκάτσο στον Παζολίνι

ΜΕ ΜΙΤΣΟΥΚΟ ΣΤΗΝ "ΕΞΕΔΡΑ"

Το ...clubbing των Πατρινών το 1949

Η Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων
πετάει με... "Τα χελιδόνια της Βροχής"

ΤΟ ΔΟΝΤΙ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ
ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

ΤΕΥΧΟΣ 3
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1999

ΕΚΔΟΤΕΣ:
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΖΙΑΣ
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΕΡΓΙΟΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΣΙΛΙΡΑΣ

Κανακάρη 233 - Πάτρα
Τηλ - Fax: 330742,
330582, 330187
e-mail: periodikodonti@hotmail.com

Νομικός σύμβουλος:
Βασίλης Λαδάς

Σ' αυτό το τεύχος
συνεργάστηκαν:

Νίκος Αναγνωστόπουλος
Παναγιώτης Ανδριόπουλος
Αλέξης Γκλαβάς
Βασίλης Λαδάς
Τατιάνα Λοβέρδου
Κώστας Λογαράς
Γιάννης Μαραζιώτης
Γιάννης Μουγγολιάς
Κώστας Μπουλμπασάκος
Μίνα Πετροπούλου
Ισίδωρος Σιδερόπουλος
Μαρία Τσιλίρα
Παναγιώτης Φωτίου

Διαφήμιση - ατελιέ:
Γ. Σέργιος Ο.Ε.

Εκτύπωση:
Σάκης Παναγιωτόπουλος
Περιβόλα Πάτρας - 330.532

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 6** Νύχτες ψυχαγωγίας στην Πάτρα του 1949
- 10** Της ...χολής και της σχόλης
- 12** Ορχήστρα Νυκτών: Ερασιτέχνες αυτοί, Αποκλείεται...
- 18** Αχαϊκή Βιομηχανία: Οι φρουροί ...μετακόμισαν
- 22** Το κατά Ματθαίον και...Παζολίνι ευαγγέλιο
- 26** Νίκου Γκάτσου: Μέρρες επιταφίου
- 29** Προσεχές. Μιά γεύση από τις εκδηλώσεις που έρχονται...
- 37** Γιώργος Μεταξάς: Τζάζ από έναν κλασικό πιανίστα
- 40** Σχολές έχουμε... Χορός υπάρχει;
- 42** Τόνι Μόρισον: Από το Νόμπελ στη μεγάλη οθόνη
- 46** Μια νοερή επίσκεψη στη Θεσσαλονίκη...
- 48** Στο χθές με τα "Πριμαρόλια"
- 50** Μνημεία εκτεθειμένα στο χρόνο
- 53** Μια συνταγή για ...σικιά στη Σκύρο ή στη Σίκινο
- 58** "Μα ο Ρωμανέλλης πιό δυνατός..."
- 62** Υστερόγραφο

Στο εξώφυλλο ο πίνακας του Γιάννη Γαϊτη
"Οι άγγελοι", 1981, λάδι σε καμβά

Για άλλα τυρβάζουμε!!!

Διχασμένες προσωπικότητες πρέπει να είναι τελικά όσοι ασχολούνται με πράγματα που για τον πολύ κόσμο δεν είναι πρώτης προτεραιότητας. Γιατί, ας μην κρυβόμαστε. Είναι λίγο πολυτέλεια να ασχολείσαι, για παράδειγμα, με τον πολιτισμό, όταν τους περισσότερους άλλα τους ενδιαφέρουν. Όπως είναι και λίγο υποκριτικό να προσπαθείς να αφοσιώνεσαι στα δικά σου, στα "επουσιώδη", όταν ακόμα κι εσύ "είσαι αλλού". "Αλλού" για τους άλλους. Μα συνάμα μέσα στους άλλους, από τον επιούσιο μέχρι την τέχνη, από το χρηματιστήριο ίσαμε την ανοιξιότικη έξαρση, και τέλος ανάμεσα στα λάθη και τα κατά μόνας πάθη της εκσυγχρονιστικής εποχής μας. Σκέψεις που έτσι κι αλλιώς γίνονται συχνά - πυκνά, μόνο που μερικές φορές μοιάζουν ιδιαίτερα επίκαιρες. Όπως τις παραμονές της έκδοσης του τεύχους που κρατάτε στα χέρια σας. Όταν λίγο πιο πέρα από μας ξέσπαγε ένας πόλεμος που κανείς δεν ξέρει πού μπορεί να φθάσει, εμείς "αγωνιούσαμε" για το καλύτερο δυνατό τρίτο "δόντι". Κάτι τέτοιες στιγμές, το τελευταίο που απασχολεί τον κόσμο είναι μερικά κείμενα για την ψυχή του.

Μήπως, όμως, εκεί στην ψυχή δεν είναι τελικά το μυστικό; Τέλος πάντων. Τρίτο, λοιπόν, "δόντι" στα στέκια της Πάτρας, του Αιγίου, των Καλαβρύτων, του Πύργου και της Τρίπολης. Και μαζί με αυτό το τεύχος μια καινούρια ιδέα που θέλουμε να μας γίνει συνήθεια και αφορμή να βρισκόμαστε συχνότερα. Μια εκδήλωση θέλουμε να συνοδεύει πλέον κάθε νέα μας εξόρμηση. Αρχή σε αυτό το τεύχος με το ρεσιτάλ τζαζ - πιάνου του Γιώργου Μεταξά, ενός σημαντικού μουσικού που εργάζεται μάλλον αθόρυβα στην Πάτρα αλλά έξω από αυτή έχει τις καλύτερες συστάσεις. Ήδη, όμως, προετοιμάζουμε και την επόμενη εκδήλωση για το "δόντι" του Ιουνίου. Το καλοκαίρι, άλλωστε, είναι η καταλληλότερη εποχή για να βρεθούμε με τους φίλους μας.

Από σας - το έχουμε ξαναπεί - ιδέες θέλουμε και στήριξη. Γιατί αν κάτι μας έκανε περισσότερο δυνατούς από τη στιγμή που ξεκινούσαμε το "δόντι" ήταν τα σχόλια (θετικά ή αρνητικά δεν έχει σημασία) που αρχίσαμε ν' ακούμε, διαρκώς και πιο συχνά, από ανθρώπους με τους οποίους ούτε καν γνωριζόμαστε.

Προχωράμε ψηλαφώντας σαν άλλο είδος ανάσας δικής σας και δικής μας. Ή καλύτερα σαν είδος μιας φωνής που διψάει και κερνάει ένα φίλο κι άλλο φίλο.

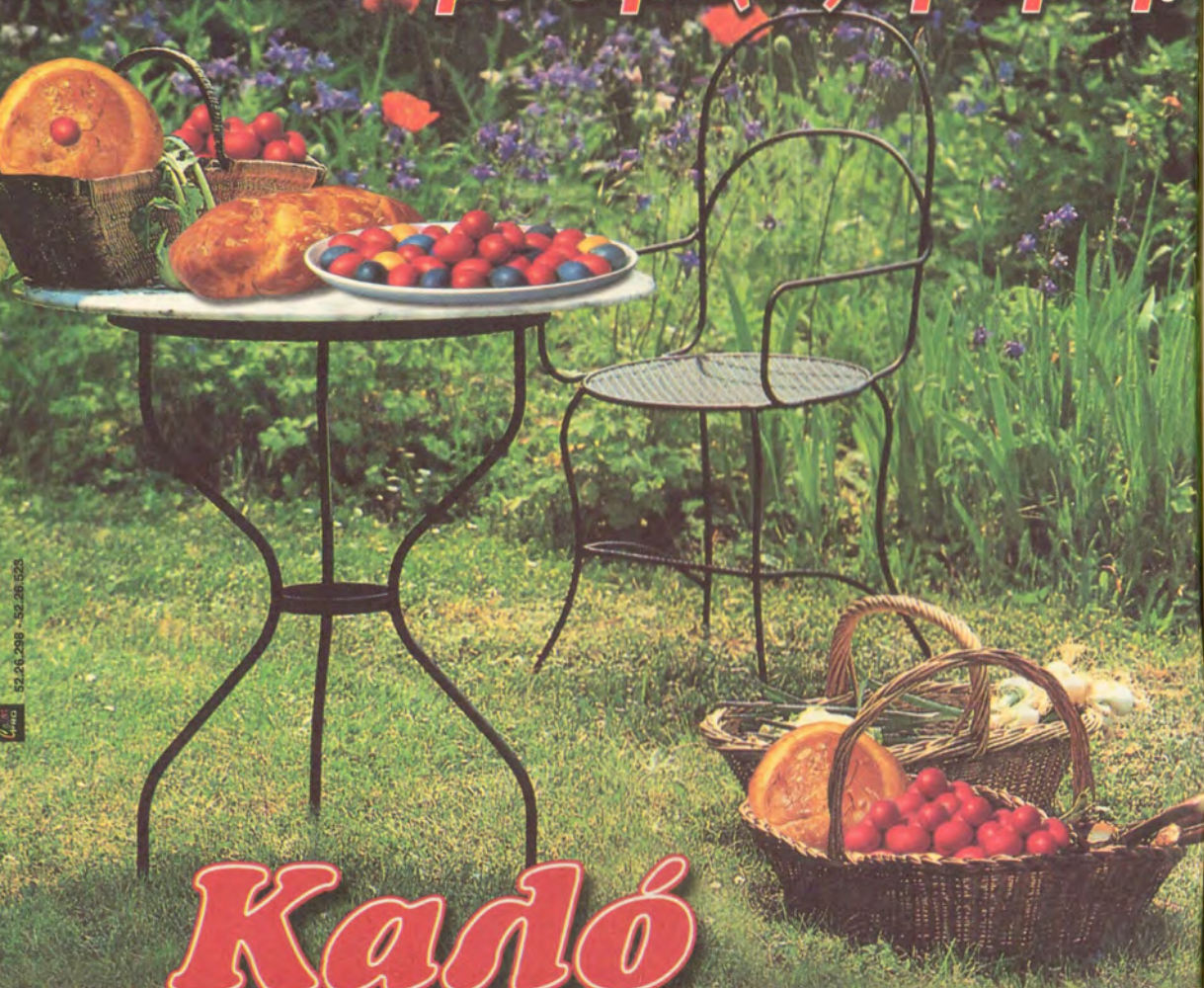

Super Markets

ΤΡΟΦΟ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ

**Το ελληνικό Πασχαλινό τραπέζι
με εξοχ(ικ)ές τιμές!**

Καλό Πάσχα

Greece - Italy SUPERFAST®

30%
DISCOUNT
ON RETURN FARES

YEAR ROUND DAILY DEPARTURES
PATRAS - ANCONA IN ONLY 19 HOURS • PATRAS - IGOUMENITSA - BARI

 SUPERFAST FERRIES®

The Youngest and Fastest Fleet

TH. FILOPOULOS - K. PARTHENOPOULOS S.A.
OTHONOS AMALIAS 12, 262 23 PATRAS TEL.: (061) 622.500, FAX: (061) 623.574

Νύχιες ψυχαγωγίας στην Πάτρα του 1949

Του Γιάννη Μουγγολιά

Πώς διασκέδασαν οι Πατρινοί πριν μισό αιώνα

Το κέντρο "Εξέδρα" στο Φάρο της Πάτρας (κάρτα του 1950)

Βρισκόμαστε στην άνοιξη του 1999 σε μια Πάτρα, που παρά την οικονομική δυσκαμψία μεγάλου μέρους του πληθυσμού, καταφέρνει να ορδοποδεί και να καταχτά ένα αρκετά υψηλής στάθμης βιοτικό επίπεδο. Τα πράγματα δεν ήταν ακριβώς έτσι πενήντα χρόνια πριν. Ας κάνουμε μια βουτιά στο παρελθόν κι ας μεταφερθούμε φιλιώνοντας με τη μνήμη, στην άνοιξη του 1949, όταν ο εμφύλιος

είχε στιγματίσει ανεπανόρθωτα την καρδιά του έθνους. Η παρατενόμενη διάρκεια του εμφυλίου παραγμού, στη θλιβερή περιπέτεια του οποίου η πατρίδα μας είχε εισέλθει από το 1946, με τις γνωστές επιπτώσεις στην κοινωνική και οικονομική ζωή της πόλης μας, έχει δυσμετρήσει μεγάλες ομάδες του πληθυσμού και είναι φανερά τα σημάδια της κόπωσης και της αγανάκτησης που αρχίζουν να διαφαίνονται στην πατριακή κοινωνία.

Παρόλη τη ζοφερή αυτή κατάσταση όμως, η Πάτρα δεν χάνει τη φυσιογνωμία της και οι κά-

τοικοί της αναζητούν ψυχαγωγική διέξοδο στο θέατρο, τον κινηματογράφο, τα νυχτερινά κέντρα, χώρους μέσα στους οποίους νιώθουν ότι ζουν και όχι ότι απλά επιβιώνουν.

Στο χώρο του θεάτρου δεσπόζουν με την παρουσία τους τα γνωστά ως σήμερα "Απόλλων" και "Πάνθεον" καθώς και το θερινό "Λυρικό" που βρισκόταν στην οδό Τεμπονέρα (πρώην Βύρωνος) μεταξύ Υψηλών Αλωνίων και 3ου Γυμνασίου.

Το Δημοτικό Θέατρο, το αρχιτεκτονικό κομψοτέχνημα του Τσίλερ, δε δέχεται τώρα τους περίφημους ιταλικούς μελοδραματικούς διάσους, που φιλοξενούσε μέχρι την κήρυξη του Πολέμου. Στις 12/3/49 εγκαθίσταται στην πόλη μας ο μουσικός διάσος του Νίκου Σταυρίδη όπου παρουσιάζει την πρεμιέρα της υπερειπεδωμένης "Όλα θα πάνε καλά". Μετά την καλοκαιρινή διακοπή το Δημοτικό Θέατρο ανοίγει τις πύλες του το Νοέμβριο στο διάσο πρόζας του Αδαμάντιου Λεμού, που ανεβάζει την "Εχθρα" του Ραίο Νισοδεμί σε σκηνογραφία Γιάννη Τσαρούχη και με πρωταγωνιστή τον πρώην ηθοποιό του Βασιλικού Θεάτρου Μ. Ιακωβίδη καθώς και την "Ταβέρνα" του Εμίλ Ζολά. Ακολουθεί το μουσικό συγκρότημα Μεσολογγίτη, Πασσαλή, Ντενόγια με την επιδewρηση "Ατομικό γέλιο" και την οπερέτα του Χρήστου Χαιρόπουλου "Γυναίκες - Γυναίκες". Το Μάρτιο του 1950 εμφανίζεται το μουσικό συγκρότημα Κούλας Νικολαΐδου - Καίτης Ντιριντάουα, όπου στηρίζεται από την ορχήστρα Βαφειάδη και τον κονφερανσιέ Ίκαρο, και παρουσιάζει ένα ποικίλο πρόγραμμα με τραγούδια, σκετς και χορευτικά στιγμιότυπα. Στις 30/3/50 την αυλαία των εκδηλώσεων του θεάτρου κλείνει το μουσικό συγκρότημα Φ. Φιλιππίδη με τη συμμετοχή της Γεωργίας Βασιλειάδου και πλήθους ηθοποιών, τραγουδιστών και χορευτών.

Στο κινηματοθέατρο "Πάνθεον" ο Μάρτιος του 1949 βρίσκει το διάσο του Γ. Κουκούλη να ανεβάζει το αριστούργημα του Δημήτρη Μπόγρη "Φουσκοθαλασσιές" και τις κωμωδίες "Ευτυχώς επτωχεύσαμεν" και "Ο μπαμπάς εκπαιδευεται". Τον Οκτώβρη του 1949 έχει εγκατασταθεί στην Πάτρα ο διάσος του Μίμη Κοκκίνη και παρουσιάζει

στην Ταράτσα του "Πάνθεον" την οπερέτα "Τα μοντέρνα κορίτσια" με πρωταγωνίστρια την Μπέμπα Δόξα. Η ίδια ηθοποιός πρωταγωνιστεί και στη "Γκρεμισμένη Φωληά" του Χατζηπαυστόλου, όπου επανεμφανίζεται η συμπαθής σουμπρέτα Μαίρη Λωράνης. Την Πρωτοχρονιά του 1950 ο διάσος του Βασίλη Αυλωνίτη ανεβάζει την υπερειπεδωμένη "Η Ελλάδα πάντα νικά" ενώ από τον ίδιο διάσο παίζονται η εξωφρενική μουσική φάρσα "Πρώτη νύχτα του γάμου" και η γλυκύτατη οπερέτα "Η Ταβέρνα της αμαρτίας". Μετέπειτα από τη σκηνή του "Πάνθεον" θα περάσει και ο διάσος του Βασίλη Λογοθετίδη με πρωταγωνίστρια την Ίλια Λιβυκού, όπου δ' ανεβάσει διαδοχικά την εξαιρετική κωμωδία του ακαδημαϊκού Σπύρου Μελά "Η μέθοδος των τριών", το "Χωρίστε τη γυναίκα σας" των Π. Καγιά - Γ. Παίτη, τη φαρσοκωμωδία "Πολυγαμία" του ακαδημαϊκού Γρηγορίου Ξενοπούλου και το "Σύζυγος με το σταυρό" του Αλντο Μπενεντέτι.

Στην τρίτη θεατρική σκηνή, το Λυρικό, από τα τέλη του Ιουνίου του 1949 έως τα μέσα του Ιουλίου, ο διάσος του Θεάτρου Τέχνης παρουσιάζει διαδοχικές παραστάσεις βασισμένες στα έργα: "Στέλλα Βιολάντη" του Ξενοπούλου, "Στρα-

Η Πλατεία Γεωργίου Α' το 1949 (κάρτα εποχής).

βόξυλο" του Ψαθά, "Τια ένα κομμάτι ζωής", "Λεωφορείο ο πόθος" του Ουίλλιαμς και "Βρουκόλακες" του Ιβεν. Στις 23/8/49 ο μουσικός διάσος της Τούλας Δράκου δίνει τη δική του φυσιογνωμία στο "Βαπτιστικό" ενώ στις 30/8/49 ο Νεολόγος γράφει χαρακτηριστικά: "Η συμπαθής καλλιτέχνις του θεατρικού συγκροτήματος της Τούλας Δράκου, η ΟΡΑ ΒΑΖΑ, καταχειροκροτείται κάθε βράδυ από τη

Γράφει ο Κώστας Λογαράς

➤ **Πάει Αυτός, κάκκε.** Ως γραφικός.

Κάποια στιγμή θα τον καλούν σε επιδείξεις Τάπερ και θα πηγαίνει ασμένως. Αρκει να είναι εκεί οι κάμερες. Φρίττω στη σκέψη ότι μπορεί και να τον δω κάποτε καλεσμένο του Λεωτσακού και της Πέπης ή στον Πρωινό καφέ. Ας μη με αξιώσει ο Θεός.

(Μωραίνει Κύριος ον βούλεται απώλεσαι).

➤ **Είδα τη "Λεπτή Κόκκινη γραμμή"** του Τέρενς Μάλικ. Με κούρασε. Το σενάριο είναι μάλλον ρηχό και επίπεδο - για να μην πω παιδαριώδες.

Βέβαια η ταινία στηρίζεται εξ ολοκλήρου σε μια (πρωτότυπη) αντίθεση: από τη μια ο πόλεμος, η βία, τα διαμελισμένα σώματα. Ως αυτό, ο σκηνοθέτης τα καταφέρνει μια χαρά. Ετσι κι αλλιώς η κινηματογραφική μηχανή καταγράφει επακριβώς τις εικόνες της φρίκης).

Από την άλλη, οι εικόνες του φυσικού χώρου που χρησιμοποιούνται ως αντιστάθμισμα στη βία καθώς και ο ποιητικός σχολιασμός τους - αυτός κυρίως - είναι τόσο αδύναμα στοιχεία, τόσο ανίσχυρα δοσμένα ώστε, τελικά, ελάχιστα επιτυγχάνεται ένας διάλογος, μια σύγκριση των αντιθέτων. Που είναι και ο στόχος της ταινίας.

Αν μάλιστα έχει δει κανείς τον "Στρατιώτη Ράιαν" του Σπίλμπεργκ με την έξοχη πλοκή του σεναρίου (δομή και μύθος) ε, τότε η "λεπτή κόκκινη γραμμή" δεν λέει και πολλά.

➤ **Μου λένε πως υπάρχουν κάποιοι** - "πνευματικοί άνθρωποι" αυτοχαρακτηρίζονται - που στέλνουν οι ίδιοι στις εφημερίδες fax και δελτία τύπου με τις δραστηριότητές τους. Και πιέζουν φορτικά τους δημοσιογράφους να δημοσιεύουν τα κατορθώματά τους. Κάτι παρουσιάσεις βιβλίων έως και συμμετοχή στο τάδε συνέδριο. Του κώλου τα εννιάμερα δηλαδή. Μάλιστα στέλνουν και φωτογραφίες. Πειστήρια δίπλα στον άλφα ή στο βήτα επώνυμο. Οι ίδιοι δε ως γλάστρες. Της προσκολλησέως. Να παίρνουν κάτι από τη λάμψη του Μεγίστου. Όμως ο συνειρμός να είναι εύκολος και να προκύπει αβίαστα για τους αφελείς: "αφού η πορδή είναι κοντά σ' Αυτόν, άρα μεγάλωσε".

Δεν μπορώ να καταλάβω τι είδους "πνευματικοί άνθρωποι" είναι αυτοί που ευτελίζονται για προβολή και δημοσιοποίηση του τίποτα.

Τόση λαχτάρα έχουν να μάθει ο μπακάλης κι ο περιπεράς της γειτονιάς τους τις "πνευματικές τους" επιδόσεις; Αυτό είναι μάλλον σύμπλεγμα και ανασφάλεια παρά πιστοποιεί το δήθεν μέγεθος του "πνεύματός" τους.

Να έχεις κάποιο έργο, μάλιστα. Αλλά και τότε, είναι προτιμότερο - ιδιον θαρρώ πραγματικά πνευματικού ανθρώπου - να σε αναζητήσουν, να σε ψάξουν, να σε βρουν. Αλλιώς, ποτέ μη σώσει. Στην αφάνεια καλύτερα παρά να ευτελιζέσαι ως άνθρωπος. Πολλώ μάλλον όταν διατείνεσαι πως είσαι και πνευματικός.

➤ **Σ όλο το διάστημα** που τα Σχολεία είχαν καταλήψεις και ο γιος μου παρέμενε ώρες ατελείωτες στο σπίτι, είχε την δυνατότητα να επικοινωνεί με τους απομακρυσμένους φίλους του μέσω του Internet. Και δώστου να ανταλλάσσουν e-mail με το Θόδωρο, το Σπύρο, τον Ιάσονα, συμμαθητές του στη Δευτέρα Γυμνασίου όλοι τους.

Πόσο βαθιά νυκτωμένο είναι το σχολείο! έλεγα μέσα μου. Πάντα ουραγός και πάντα μακριά από τις εξελίξεις. Πολύ μακριά νυκτωμένο.

Να πιστεύει άραγε ο κ. Αρσένης ότι τα κατάφερε με την Παιδεία; Ετσι δείχνει.

Ας περάσει όμως από τα Σχολεία για κανα - καφέ - τώρα, μετά το θρίαμβο της Μεταρρύθμισής του. Να δει πώς σούρνονται όλοι, μαθητές, καθηγητές. Τι βαρυστημάρα έχει πέσει, πόση μωροχαλιτιδα και τι ανία. Εκ μέρους όλων φυσικά, καθηγητών κυρίως και προπάντων μαθητών. Τίποτα δεν είναι δυνατόν να τους συγκινήσει πια.

Και τίποτα να τους πείσει ότι κάνουν κάτι τελεσφόρο. Σαν στρατιώτες που ξέρουν ότι πηγαίνουν σ' έναν πόλεμο χαμένο από τα πριν.

Να τι λείπει απ' την εκπαίδευση: ο στόχος. Κι ας βγαίνει στις οθόνες ο κύριος Αρσένης

με ύφος στρατηγού - και πάντα αργόστροφου - για να αναγγείλει δέκα - είκοσι χιλιάδες θέσεις στα ιδρύματα. Χεστήκαμε πατόκορφα. Λες και είναι αυτό το ζητούμενο της Παιδείας. Α ναι, ποτέ δεν δόθηκαν τόσα πολλά σε έναν Υπουργό - και τόση στήριξη - κι αυτός να κάνει τόσα λίγα.

Και στην Οικονομία και στην Αμυνα και στην Παιδεία.

➤ **Άκουσα στις ειδήσεις** - λέω, άκουσα: δεν λέω είδα - ότι κάποιοι Αθάνατοι του Ολυμπιακού Ιδεώδους καθαίρεσαν πέντ- έξι Αθανάτους και τους υποβίβασαν στον κόσμο των κοινών θνητών. Λόγω διαφθοράς και χρηματισμού.

Σε καμιά ζωή δεν μπορεί ο άνθρωπος να ελπίζει πια. Ούτε στη μετά θάνατον. Κι εδώ κι εκεί το ίδιο κινδυνεύεις.

➤ **Τί γίνεται άραγε** με εκείνη την περιβόητη κλοπή του Χρηματοκιβωτίου από τον τομέα του Πολιτισμού; (Τη νύχτα των δημοτικών εκλογών, εννοώ. Γύρω στις 11-12 που βγαίνουν τα φαντάσματα). Σε ποιο στάδιο να βρίσκονται άραγε οι έρευνες, οι ανακρίσεις, οι καταθέσεις των εμπλεκομένων; Τίποτα δεν άκουσα από τότε. Τσιμουδιά. Μήπως βρέθηκαν οι δράστες "Αλβανοί" και δεν το ξέρω; Κι αν ναι, τους απέλασαν ή παροικούν ακόμα;

Ας μας πληροφορήσει κάποιος από τους ιδύνοντες. Υπεύθυνα όμως. Γιατί λόγια και διαδόσεις και κουτσομπολιά της γειτονιάς τα ακούω βερεσέ. Αποδείξεις δέλω. Διευθύνσεις και ονόματα. Κάποιος σοβαρός ας μας πει περί αυτού. Και μεις ενδιαφερόμαστε γι αυτή την πόλη (Από καρδιάς. Κι όχι εξ επαγγέλματος). Για τα πλυμένα ή τ' άπλυτα.

➤ **Μου προκαλούν το γέλιο** - το λιγότερο για να μην πω αηδία - κάτι ζευγαράκια της Αγίας Παρασκευής που φιλιούνται δήθεν παθιασμένα εν μέση Γεροκωστοπούλου, Αγίου Νικολάου κι αλλαχού. Και καλά να συνέβαινε αυτό με κάποια δόση αισθητικής ή διάθεση αυθόρμητη. Θα ήταν και χαριτωμένο. Αλλωστε πουριτανός δεν είμαι και θα το χαιρόμουν.

Όμως, όταν τα μάτια τους γυρίζουν δεξιά και αριστερά για να δουν τι εντυπώσεις προκαλούν στους πέριξ, ε, τότε αυτό δεν είναι πράξη αλλά μίμηση πράξης και επίδειξη. Σε λίγο θα κόβουν και εισιτήριο.

➤ **Η δημοσιογραφία** στηρίζεται ως γνωστόν, στην επάρκεια εκείνων που την υπηρετούν, στη συγκρότηση της σκέψης τους και στη δύναμη του επιχειρήματός τους. Όχι στον τσαμπουκά τους, στον εκφοβισμό και στην απειλή της δημοσίευσης. Γιατί τότε πρόκειται για φασιστική αντίληψη και πρακτική.

Ο καλός δημοσιογράφος μοιάζει - ας μου επιτραπεί η σύγκριση - με τον πετυχημένο δάσκαλο. Αντλεί το κύρος του από την κατάρτισή του, από τη συγκρότηση και την ευρύτερη αποδοχή των μαθητών του. Τους οποίους πείθει. Ποτέ από τα τυπικά μέσα που του παρέχει η "εξουσία" του: δηλαδή από την απειλή της βαθμολογίας, τη δυνατότητα επιβολής ποινών ή τον τρόπο που μπορεί να σκορπίσει σε αδύνατους μαθητές. Τέτοιοι δάσκαλοι - και τέτοιοι δημοσιογράφοι - προσβάλλουν το επάγγελμά τους. Εύκολα επιβάλλονται αλλά αργά ή γρήγορα αποβάλλονται από τη μνήμη των αναγνωστών τους ή των μαθητών τους. Ως απεχθείς.

➤ **Ότι πρόβλημα σε ανησυχεί τη νύχτα, φαίνεται πιο αμβλυμένο την ημέρα. Γίνεται αντιμετωπίσιμο στο φως. Λοιπόν, κοιμήσου και σούχασε. Τα πράγματα θα έχουν μικρότερες διαστάσεις το πρωί απ' ό,τι τους αποδίδεις μέσα στα σκοτάδια.**

(Απόσπασμα από εσωτερικό μονόλογο).

Ερασιέχνες αυτοί; Αποκλείεται!

Η Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων μετέτρεψε σε ...στούντιο

το Πανεπιστήμιο και ηχογραφεί τον καινούριο της

δίσκο με τον Γιώργο Ανδρέου. Ο τίτλος του:

"Χελιδόνια της βροχής"

Κείμενο: Ανδρέας Τσιλίρας
Φωτογραφίες: Δημήτρης Κοιλαλούς

Η αίθουσα τελετών του Πανεπιστημίου της Πάτρας είναι γεμάτη μικρόφωνα. Τα καθίσματα άδεια, τα φώτα χαμηλά και στο βάθος η Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων κάνει πρόβα. Δεν προετοιμάζεται για κάποια εκδήλωση. Απλώς για χάρη της η αίθουσα μετατρέπεται για πρώτη φορά σε στούντιο.

Από το κινητό συνεργείο της Sony, ο ηχοηγήτης δίνει τις τελευταίες εντολές. Επικρατεί απόλυτη σιγή. Ο Γιώργος Ανδρέου ετοιμάζεται να δείξει στα παιδιά της ορχήστρας του Θανάση Τσιπινάκη τι σημαίνει να δουλεύουν σαν επαγγελματίες. Με μια διαφορά. Ξέρουν πολύ καλά αυτή την τέχνη...

Αρχές Μαρτίου ξεκίνησε η ηχογράφηση του καινούριου - όγδοου κατά σειρά - δίσκου της Ορχήστρας Νυκτών Εγχόρδων του Δήμου Πάτρας. Ένας ακόμα σημαντικός έλληνας συνθέτης, ο Γιώργος Ανδρέου, διαλέγει την ορχήστρα για την καινούρια του δουλειά, μόνο που αυτή τη φορά ο δίσκος έχει και το στοιχείο της εμπορικής πρόκλησης. Ελένη Τσαλιγοπούλου, Τάνια Τσανακλίδου, Κώστας Μακεδόνας και Έλλη Πασπαλά, θα τραγουδήσουν τους στίχους του Πατρινού ποιητή Διονύση Καρατζά, μια ακόμα παρουσία που κάνει τα "Χελιδόνια της βροχής" - αυτός θα είναι ο τίτλος του δίσκου - ξεχωριστά. Μαζί και ορχηστρικά κομμάτια του Ανδρέου.

Ένα στοίχημα ήταν η Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων όταν πρωτοδημιουργήθηκε, το 1985. Ένα στοίχημα που διαρκώς κερδίζεται και που τα τελευταία χρόνια έχει επεκταθεί και στα σύγχρονα ελληνικά τραγούδι, πέρα από τους κλασικούς δρόμους και τις εκτελέσεις έργων ελλήνων και ξένων συνθετών στις οποίες είχε αρχικά "ειδικευτεί" η Ορχήστρα.

Τα "Χελιδόνια της βροχής" ξεκίνησαν να ηχογραφούνται στο Πανεπιστήμιο, αφού η μετακίνηση ολόκληρης της Ορχήστρας στην Αθήνα δεν ήταν και το ευκολότερο πράγμα. Η συνέχεια ανήκει στην Αθήνα όπου συνεχίζονται οι ηχογραφήσεις στα στούντιο της "Sony" (η εταιρεία που ανέλαβε να εκδόσει το δίσκο) με τη συμμετοχή των τραγουδιστριών και μερικών ακόμα μουσικών.

Η εμφάνιση και η προώθηση του δίσκου στην αγορά θα ακολουθήσει το δρόμο που παίρνουν πλέον οι περισσότερες δουλειές. Πρώτα ένα CD single με δύο - τρία τραγούδια, κατόπιν μερικές επιλεγμένες συναυλίες και τα "Χελιδόνια της βροχής" θα κυκλοφορήσουν ολοκληρωμένα πιθανότατα το Σεπτέμβριο.

Στα περιδώρια των ηχογραφήσεων, κι ενώ τα μέλη της Ορχήστρας ακολουθούσαν για μια ακόμα φορά επαγγελματικούς ρυθμούς και τρόπους δουλειάς (συνεχείς πρόβες, προσοχή στη λεπτομέρεια, μέχρι και ...φωτογράφιση), μιλήσαμε με το συνθέτη Γιώργο Ανδρέου και το μάεστρο Θανάση Τσιπινάκη, αποσπώντας και μερικά από τα χειρόγραφα - στίχους του Διονύση Καρατζά.

Γιώργος Ανδρέου

"Από μένα δεν περιμένουν και τίποτα νορμάλ..."

Ο Γιώργος Ανδρέου δεν είναι από τις τυχαίες περιπτώσεις στο ελληνικό τραγούδι. Όχι μόνο γιατί έχει γράψει μερικά τραγούδια που θα παίζονται για πολλά χρόνια ακόμα, αλλά γιατί η παιδεία του είναι τέτοια που εγγυάται πως ό,τι και να κάνει, ξέρει τουλάχιστον πού "πατάει".

Η συνεγασία του, λοιπόν, με τη δική μας ορχήστρα - μακάρι όλοι να έβλεπαν έτσι την Ορχήστρα Νυκτών - είναι κάτι ξεχωριστό. Ίσως και κάτι που θα ξενίσει αρκετούς στην Αθήνα.

Στην εταιρεία πώς αντέδρασαν όταν τους είπατε ότι θα κάνετε ένα δίσκο με νυκτά έγχορδα; Φαντάζομαι παραγωγούς να τραβάνε τα μαλιά τους... Πολύ περισσότερο όταν μετά τα "Τραγούδια του παράξενου κόσμου" είχατε χρόνια να κάνετε δίσκο που να τον υπογράφετε...

Η αλήθεια είναι πως υπάρχουν πολλά τραγούδια μου στην αγορά και με την "Αρζεντίνα" και με τη "Μικρή πατρίδα" και τις επανεκτελέσεις της. Όσο για την εταιρεία δεν περιμένουν από μένα και τίποτα νορμάλ με την εμπορευματική έννοια. Υστερα, άρχισαν να σκέφτονται ότι μπορεί κάτι να βλέπω εγώ που δε βλέπουν αυτοί. Από κει και πέρα η στάση τους είναι πολύ ενθαρρυντική. Μου είπαν να προχωρήσω χωρίς να μου βάζουν κανενός είδους όρο σε αυτό που ήθελα να κάνω. Βέβαια αυτή τη δυναμική την αποκτά κανείς σταδιακά, δε γίνεται από τη μια στιγμή στην άλλη.

Δηλαδή έχετε πια το περιθώριο να πείτε ότι "κάνω την τρέλα μου". Μέσα σε κάποια πλαίσια φυσικά...

Εγώ έκανα την τρέλα μου πάντα, αλλά τώρα την πληρώνω λιγότερο ακριβά. Πολλά τραγούδια από δίσκους που όταν έκανα θεωρήθηκαν ακραίοι - με την Τάνια για παράδειγμα ή το "Κορίτσι και γυναίκα" με την Τσαλιγοπούλου - αντέχουν ακόμα. Έτσι οι εταιρείες αρχίζουν να καταλαβαίνουν ότι μπορεί και να έ-

χουν κέρδος από μένα και δεν έχασαν το χρόνο τους που ασχολήθηκαν μαζί μου.

Πηγαίνετε σταδιακά από το λαϊκό προς ένα πιο δυτικό άκουσμα. Τι άλλαξε;

Η σύνδεσή μου με τις εκάστοτε στυλιστικές επιδόσεις έχει να κάνει με τον τραγουδιστή. Δεν τραγουδάω ο ίδιος, οπότε δεν έχω σαφές δείγμα φωνής, όπως πολλοί τραγουδοποιοί. Είμαι "υποχρεωμένος" να ακολουθώ τις στυλιστικές αναφορές του τραγουδιστή με τον οποίο συνεργάζομαι. Είναι λογικό να είμαι άλλες φορές πιο κοντά στη δύση κι άλλες στην ανατολή.

Με έχει κουράσει, πάντως, το λαϊκίστικα λαϊκό τραγούδι της μια πλευράς που έχει καταργήσει ακόμα και το μπουζούκι, γι' αυτό καταφεύγω σε νέους δρόμους, όπως οι συνεργασίες με μια μαντολινάτα ή με έναν

ποιητή. Το να διατηρήσεις μια κατάσταση είναι εύκολο, τα να προτείνει κάτι είναι το δύσκολο.

Στην Ελλάδα το τραγούδι έχει από μόνο του μια δυναμική που δίνει το κύριο βάρος στο στίχο ή την ποίηση, ενώ στη Δύση η μεγάλη σημασία δίνεται στη μουσική. Βλέπεις σπουδαιές όπερες με ένα αφελές, πολλές φορές και γελοίο, λιμπρέτο, αλλά με πολύ μεγάλες μουσικές. Σ' εμάς συμβαίνει το αντίθετο. Η μουσική υπηρετεί μια πολύ μεγάλη ποίηση, έναν πολύ μεγάλο λόγο, από το Ρωμανό το Μελωδό κιόλας, για να μη μιλήσουμε για την αρχαία ελληνική μουσική που δε γνωρίζουμε.

Το μπουζούκι, εντάξει, το βαρεθήκαμε, το καταργήσαμε. Κάτι ανάλογο πάει να γίνει τώρα με το ούτι, το κανονάκι ή άλλα όργανα. Η πρόταση από δω και πέρα ποια μπορεί να είναι;

Το πρόβλημα δεν είναι το αν θα καταργήσουμε το μπουζούκι, αλλά το αν σαν πολιτισμός έχουμε δώσει τη δέουσα προσοχή στην παραδοσιακή

μουσική και αν έχουμε ανοίξει κάποιο διάλογο. Δε φτάνει ένα μουσικό γυμνάσιο ή λύκειο που έγιναν κάποια στιγμή. Πρέπει να εμβαθύνουμε στη χρήση των οργάνων αυτών και να το εντάξουμε σε μια φιλολογία ερμηνείας της εξέλιξης.

Μπορεί για παράδειγμα να περάσει το ούτι σε μια μουσική ακαδημία και να μάθουν 10 - 15 μουσικοί να το χρησιμοποιούν σωστά σε συνδυασμό με τη φιλολογία του δυτικού κόσμου. Το κλαρίνο και το βιολί χρησιμοποιούνται από μας και από τη δύση με διαφορετικούς τρόπους, όμως υπάρχει μέσος όρος. Αν υπερισχύσει αυτή η λογική, τότε θα μπορούμε να μιλάμε για μια παλέτα οργάνων από τα οποία θα μπορούσαν οι μουσικοί να επιλέξουν. Το κακό με αυτά τα όργανα είναι η υπεραπλοστευσή τους

λόγω μιας φολκlorικής λογικής. Και το μπουζούκι γι' αυτό κατέρρευσε στα μάτια μας, γιατί φτάσαμε να βάζουμε τον Παρδενώνα και ένα μπουζούκι από δίπλα...

Ας ξαναγυρίσουμε στα "Χελιδόνια της Βροχής". Πόσο επικίνδυνο είναι να θεωρηθεί και λίγο γραφικός δίσκος;

Υπάρχει αυτός ο κίνδυνος. Σχοινοβατούμε ανάμεσα στην ποιότητα και στο να μην αποκοπεί αυτός ο δίσκος από το λαϊκό αίσημα. Η αξία του έγκειται στο γεγονός ότι θέτει ζητήματα στο τραγούδι, όπως η αγάπη για τη γλώσσα. Ο Καρατζάς προτείνει σχεδόν υπερρεαλιστικές εικόνες που δε χάνουν καθόλου τη λαϊκότητά τους. Δεν υπάρχει καθόλου ελιτισμός.

Ο δίσκος δε θα αποτύχει. Θα αργήσει βέβαια να βρει το κοινό του, όμως κανείς από τους δίσκους μου δεν απέτυχε. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η "Μικρή πατρίδα" που έγινε ευρύτερα γνωστή και μέσα από τις επανεκτελέσεις του Γ. Νταλάρα. Είχαμε δώσει το καλοκαίρι συναυλία

σε μια επαρχιακή πόλη και 7000 άτομα τραγουδούσαν τη "Μικρή πατρίδα", όταν από το ίδιο χώρο είχαν περάσει τις προηγούμενες μέρες ο Βανδής, ο Σφακιανάκης και όλο αυτό το σκυλλοί. Η αληθινή τέχνη έχει τη σοφία να καταλαβαίνει ότι στην αρχή δεν την καταλαβαίνουν.

Χρειάζεται, όμως, και την ανάλογη προώθηση από την εταιρεία...

Η δουλειά θα είναι απολύτως επαγγελματική. Ο δίσκος θα διαφημιστεί στα πλαίσια βέβαια της αξίας του. Δεν μπορείς να τον εξομοιώσεις με άλλες παραγωγές, όπως αυτές του λαϊκού τραγουδιού. Ας αφήσουμε τον κόσμο να ανακαλύψει το δίσκο. Μην του δίνουμε μασημένη τροφή...

Χελιδόνια της βροχής

*Όλες οι λέξεις μου σε όνειρα τελειώνουν.
Νύχτες βροχής ανθίζουν στο κορμί σου
κι όλες οι θάλασσες μπροστά σου χαμηλώνουν.
Όρκους κι ευχές που έκανες θυμήσου,
μέσα στα χέρια μου τα δαύματα παγώνουν.*

Χελιδόνια της βροχής.

*Όλες οι σκέψεις μου αρχίζουν χελιδόνια.
Κάθε φτερό και φόβος της φωτιάς σου
κάθε μου πέταγμα παιχνίδι στη ματιά σου.
Όρκους κι ευχές που έκανες θυμήσου,
μέσα στα χέρια μου τα δαύματα παγώνουν.*

Χελιδόνια της βροχής.

Στίχοι: Διονύση Καρατζά

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Αφοί Πανόπουλοι
 Για τη συνάντηση
 με τον καλύτερο φίλο
 του ανθρώπου
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 34 - 36
Τηλ. 279.481, 271.880 - ΠΑΤΡΑ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΣΙΠΙΝΑΚΗΣ

"Στην Πάτρα μας αντιμετώπισαν με μεγαλύτερη δυσπιστία..."

Στην Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων ο Θανάσης Τσιπινάκης και τα παιδιά δίνουν μεγάλη σημασία στην ιδιότητα του ερασιτέχνη. "Με τη σημασία που εμείς δίνουμε στον όρο", λέει και ξαναλέει ο μάστρος για να μην παρεξηγηθεί. Όχι πως η δουλειά τους δε μοιάζει με επαγγελματική σε κάθε καλόπιστο, όμως πολλές φορές έχουν αντιμετωπίσει την περιφρόνηση και την αδιαφορία εξαιτίας του ότι δεν αμείβονται γι' αυτό που κάνουν.

Τελευταία, πάντως, συνεργάζονται ολοένα και πιο συχνά με μεγάλα ονόματα του ελληνικού τραουδιού. Αυτοσκοπός μπορεί να μην είναι αυτές οι συνεργασίες, επιβεβαίωση όμως; "Η Ορχήστρα έχει κατορθώσει να κάνει μια τέτοια δουλειά που να είναι αποδεκτή από επώνυμους", λέει ο Θανάσης Τσιπινάκης για να συμπληρώσει διευκρινιστικά: "Αναζητούμε την ποιότητα. Όπου τη βρούμε, είτε από επώνυμο είτε από ανώνυμο, επιδιώκουμε τη συνεργασία".

Επώνυμες ή ανώνυμες οι συνεργασίες, αυτό που μένει σταθερό είναι η τάση των δισκογραφικών εταιρειών για κέρδος. "Οι εταιρείες δεν είναι φιλανθρωπικά ιδρύματα. Αν δούνε ότι αυτό που τους προτείνεις μπορεί να έχει εμπορικό ενδιαφέρον σε αντιμετωπίζουν πολύ καλά. Δεν περιμένω τίποτα περισσότερο ή λιγότερο...".

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η έδρα κάθε καλλιτέχνη παίζει το ρόλο της. Μήπως, λοιπόν, θα ήταν καλύτερα να μετακομίσει η Ορχήστρα στην Αθήνα; "Τι άλλο θα μπορούσαμε να είχαμε κάνει στην Αθήνα; Αν κοιτάξουμε τις συνεργασίες της Ορχήστρας θα δούμε ότι πολλοί λίγοι είναι οι καλλιτέχνες με τους οποίους δεν έχουμε συνεργαστεί. Δεν θα είχαμε πολύ διαφορετικό αποτέλεσμα στην Αθήνα".

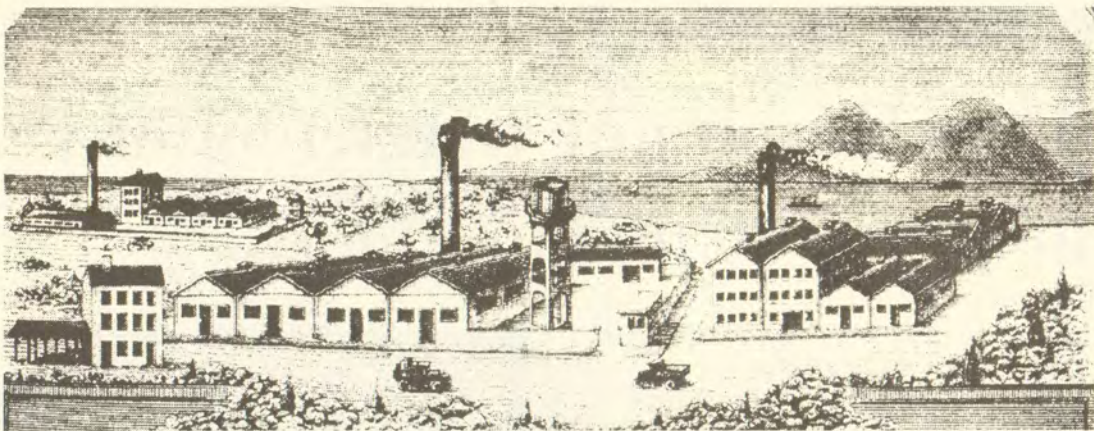
Μεγαλύτερο πρόβλημα, τελικά, η Ορχήστρα αντιμετώπισε στην πατρίδα της. "Η Πάτρα και οι Πατρινοί αντιμετώπισαν με με-

γαλύτερη δυσπιστία την Ορχήστρα. Τόσο το κοινό όσο και ο Δήμος. Κι αυτό οφείλεται σε δύο βασικά ταμπού, δύο πολύ επικίνδυνα πράγματα που κουβαλάμε. Το ένα είναι ότι η Ορχήστρα λέγεται ερασιτεχνική και το δεύτερο είναι το μουσικό ύφος που υπηρετεί και το οποίο μέχρι χθες ήταν συνδεδεμένο με πολύ συγκεκριμένα πράγματα. Θέλουμε πολύ δρόμο ακόμα για να αποκατασταθούμε στη συνείδηση του κόσμου...".

Τα "Χελιδόνια της βροχής" θα μπορούσε να θεωρηθεί ακόμα και σαν μια περιθωριακή δουλειά για τα μεγάλα ονόματα που συμμετέχουν. Άλλωστε όλες οι συνεργασίες της Ορχήστρας με γνωστούς καλλιτέχνες θα μπορούσαν πολύ εύκολα να είναι ακόμα και ένα από τα "άλλοθι" τους.

"Κάποτε είχα αυτό το φόβο περισσότερο για τους ερμηνευτές παρά για τους συνθέτες. Έτσι κι αλλιώς οι συνθέτες αφήνουν το έργο τους σαν μια παρακαταθήκη. Οι ερμηνευτές είναι αυτοί που θα μπορούσαν να σκεφτούν ότι έρχονται στην Πάτρα για να τα πάρουν. Όταν όμως αυτό γίνεται κατ' εξακολούθηση και από πολλούς καλλιτέχνες, τότε κάτι άλλο πρέπει να συμβαίνει...".

Το πρώτο εργοστάσιο της "Πειραικής - Πατραϊκής" στην Πάτρα (από μετοχή της, 1933)

Δεν είναι καινούρια έκδοση το "Λεύκωμα της Αχαϊκής Βιομηχανίας (1840 - 1940)" του Νίκου Σαραφόπουλου και του Επιστημονικού Πάρκου Πατρών. Ούτε είναι καινούρια η πληροφορία ότι όλη η Αχαΐα είναι γεμάτη από βιομηχανικά μνημεία, για άλλους νεκροταφεία ελπίδων και δόξας και για άλλους ευκαιρίες ιστορικής έρευνας και μελλοντικής αξιοποίησης.

Όμως η επαναλαμβανόμενη συζήτηση για το ...ένδοξο βιομηχανικό παρελθόν της περιοχής, αλλά και οι προτάσεις για την εκμετάλλευση υπαρχόντων ερειπωμένων εγκαταστάσεων (Λαδοπούλος, Πειραιϊκή Πατραϊκή κ.τ.λ.) μας έκανε να ξαναθυμηθούμε την έκδοση του Επιστημονικού Πάρκου και το πολύτιμο υλικό που περιέχει.

Τα στοιχεία του λευκώματος - 500 φωτογραφίες, τιμολόγια, πίνακες και υλικό δεκάδων επιχειρήσεων και εμπορικών συλλόγων - αποτελούν αντικείμενο της συλλογής του Νίκου Σαραφόπουλου και ένα μέρος τους εκτέθηκε για πρώτη φορά στο Πατρινό περιοδικό "Παράθυρο" (τεύχος 3, χειμώνας 1984). Τίτλος εκείνου του άρθρου "Στοιχεία για τη βιομηχανία της Αχαΐας 1835 - 1935".

Στο λεύκωμα του Επιστημονικού Πάρκου - ενταγμένο στις ευρύτερες δραστηριότητες του Πάρκου με τίτλο "Μνήμη με προοπτική" - η εκατονταετία πήγε ...πέντε χρόνια μπροστά, τα στοιχεία εμπλουτίστηκαν, σχολιάστηκαν, αναλύθηκαν και παρουσιάζονται συγκεντρωμένα, αποδεικνύοντας και στους πιο δύσπιστους ότι αυτό που έμεινε από το ...χρυσό αιώνα της Αχαΐας αξίζει περαιτέρω διερεύνησης.

Ο ίδιος ο Νίκος Σαραφόπουλος, μηχανολόγος μηχανικός, Τεχνικός Επιθεωρητής Εργασίας και συγγραφέας βιβλίων περισσότερο σχετικών με την επαγγελματική του ενασχόληση, φαίνεται να πιστεύει πολύ στη δύναμη της φωτογραφίας, γι' αυτό προφανώς και διάλεξε να παρουσιάσει τα στοιχεία του με τη μορφή λευκώματος κι όχι κάτω από πιο βαρύγδουπους τίτλους (έρευνα, μελέτη κ.τ.λ.).

Άλλωστε θυμίζει αρκετά συχνά τη φράση της Κικής Δημουλά για τη φωτογραφία: "Σκοπός της φωτογραφίας δεν είναι να αποθανατίσει το σύνθετο και το αναπόφευκτο, αλλά να προκαλέσει δάκρυα χαράς στη γοργόνα, ευφρόσυνη εξαπατώντας ότι ο Μεγαλέξανδρος ζει...". Αρκεί να μην εννοεί ότι και το λεύκωμα θέλει να εξαπατήσει ότι και η αχαϊκή βιομηχανία ζει...

Ας κρατήσουμε την πρότασή του για τεχνολογικό μουσείο, που όπως μας λέει υπάρχει σε όλες τις χώρες της Ευρώπης σαν ζωντανό δείγμα για τον προσανατολισμό των νέων παιδιών προς την παραγωγική βάση και σαν την ελάχιστη αναγνώριση των κόπων, προσπαθειών και συνθηκών παραγωγής του πρόσφατου και όχι μόνο παρελθόντος.

Το "Λεύκωμα Αχαϊκής βιομηχανίας (1840 - 1940)"

του Νίκου Σαραφόπουλου

από το Επιστημονικό Πάρκο Πατρών

Οι... φρουροί μειακόμισαν

Του Βασίλη Λαδά

Το λεύκωμα του Νίκου Σαραφόπουλου για τη βιομηχανία του Νομού Αχαΐας αναφέρεται σε μνήμες της παλιάς και εν πολλοίς ερημωμένης βιομηχανίας της Πάτρας κυρίως. Θέλω να επισημάνω τρία στοιχεία που δεν είναι συμπτώσεις.

Το πρώτο είναι πως τα ονόματα των δημιουργών των εργοστασίων αυτών, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, δεν κυκλοφορούν σήμερα στην Πάτρα. Δεν υπάρχουν οι απόγονοι των δημιουργών αυτών των μονάδων που να ζουν εδώ και να παράγουν. Άλλοι έχουν τις λίγες βιομηχανίες σήμερα στην περιοχή μας και τα πόστα. Οι Φρουροί της Αχαΐας για όσους έχουν στο μυαλό τους το μυθιστόρημα ή την τηλεοπτική σειρά μετακόμισαν. Από τα θέματα λοιπόν του λευκώματος ο αναγνώστης ελάχιστες αναφορές θα κάνει σε σημερινούς Πατρινούς (Δεν ξέρω ακριβώς τι γίνεται με το Αίγιο).

Το δεύτερο είναι πως και ο συγγραφέας του Λευκώματος, ο Νίκος Σαραφόπουλος, δεν είναι εκ γενετής Πατρινός. Γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Νευροκόπι Δράμας, σε μια περιοχή σταυροδρόμι λαϊκών πολιτισμών.

Ηρθε εδώ στα 1972 να σπουδάσει στην Πολυτεχνική Σχολή του Πανεπιστημίου. Σπούδασε, τελείωσε, μελέτησε για την Πάτρα. Εγγραψε εδώ σημαντικά βιβλία για την Ασφάλεια και την Υγιεινή στους χώρους δουλειάς. Ένα βιβλίο του χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι γνώστης της Νομοθεσίας της προστασίας της υγείας και της Ασφάλειας των εργαζομένων. Αλλά δεν είναι μόνο τεχνοκράτης. Είναι αισθαντικός και διανοούμενος και "βλέπει". Ένας

συγγραφέας λοιπόν που δεν είναι Πατρινός γράφει για μνήμες ανθρώπων και θεμάτων που εγκατέλειψαν την Πάτρα. Ζητά τη μνήμη και την εξήγησή της.

Τρίτο στοιχείο. Εκδότης είναι το

Πανεπιστημιακό Πάρκο. Ένας φορέας πανεπιστημιακών που οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, ήρθαν στην πόλη μας εξ αιτίας των υπηρεσιών που προσφέρει στην παιδεία το Πανεπιστήμιο. Την ιδέα του Επιστημονικού Πάρκου στο Πλατάκι, ένας, δύο καθηγητές την συνέλαβαν, ετερόχθονες.

Αγόρασαν τη γη σιγά - σιγά, με επιμονή, για λογαριασμό του Δημόσιου τομέα και τώρα ορθώθηκαν τα κτίρια και οπλίστηκαν. Δέθηκαν όμως και αυτοί με την πόλη, το περιβάλλον της. Δικαιούνται την μνήμη της γιατί από αυτή την πόλη κοιτάζαν μπροστά και δεν κοιτάζαν μόνο τα υπάρχοντά τους. Τι συμβαίνει λοιπόν! Πώς στέκεται αυτή η πόλη τόσους αιώνες με ρευστό πληθυσμό! Με ετερόχθονες που πριν προλάβουν να

γίνουν αυτόχθονες ξενιτεύονται για να συνεχισθούν οι κύκλοι. Η εξήγηση είναι απλή. Πάντα η περιοχή ήταν μέγρος κυρίως παροχής υπηρεσιών, εμπορίου, μεταφορών και ανάλογα με τις υπηρεσίες που προσέφερε προσέλυε ή έδιωχνε ανάλογο πληθυσμό. Γι αυτό δεν έχει στέρεα μνημεία από ένα παρελθόν. Δεν είχε ποτέ μακρά περίοδο οικονομικής δύναμης. Ορισμένες εποχές είχε, μόνο εκλάψεις. Κι ενώ είναι πόλη 2.500 ετών, τίποτα δεν θυμίζει την αρχαιότητα, το βυζάντιο, την Τουρκοκρατία κι ελάχιστα πλέον κτίρια της Βελλερο (όπως θέλουν να λένε) του περασμένου αιώνα και ας είναι τόσο κοντά αυτή η περίοδος. Όμως έζησαν εδώ Ρωμαίοι που προσέφεραν υπηρεσίες στις μεταφορές από Ρώμη προς Ελλάδα και Ανατολή. Εβραίοι, που έφτιαχναν πορφύρα στο Βυζάντιο από τα όστρακα του Πατράϊκου, Οθωμανοί, υπάλληλοι και έμποροι. Ένας μάλιστα από αυτούς, είναι σπουδαίος, Οθωμανός, ιστορικός. Και τελευταία Εγγλέζοι, Λεβαντίνοι, με εγγλέζικα ονόματα. Από αυτούς ακόμα η μνήμη είναι νωπή. Πόλη υπηρεσιών λοιπόν η Πάτρα σε περιοχή κομβική για παροχή υπηρεσιών. Ο Σαραφόπουλος επισημαίνει πως η βιομηχανία της Πάτρας του 19ου αιώνα ακολούθησε τη μοίρα του εμπορίου της σταφίδας. Από τη σταφίδα, από τα καπρίτσια της διαμορφωνόταν η ζωή της πόλης, από τα γυρίσματά της εξαρτήθηκε η βιομηχανία μας. Δεν αντέχω στον πειρασμό να μη ση-

μειώσω λίγους στίχους ενός σατυρικού Πατρινού ποιητή του περασμένου αιώνα που το είχε πιάσει το πρόβλημα της πόλης. Είναι ο Γιάννης Συνοδινός που το 1894 έγραφε:

*"Σταφίς, ελέησόν μας,
κλεινή Ελλήνων σάτειρα, ευθύς βοήθησόν μας,
εκ των μεγάλων και πολλών, νυν ρυσαί μας, κινδύνων,
μη ζήτη την καταστροφήν του γένους των Ελλήνων.
Ως βλάκες, φευ, αφήσαντες αγόνους άλλους πόρους
και ζώντες έως σήμερον με δάνεια και φόρους,
της πείνης θα ψοφήσωμεν, αν ου δεν ευδοκήσης
ολίγον άρτον κρίθινον ημίν να χορηγήσης.
Σταφίς, σε μόνην έχομεν βοήθειαν κι ελπίδα,
λοιπόν, θεά, διάσωσον την δύστηνον Πατρίδα,
εκ σου και μόνης, των Ρωμηών, το Κράτος συντηρείται
εκ σου κι αυτός ο Βασιλεύς αδώς μισθοδοτείται".*

Οι αποθήκες εξαγωγών της Αχάια Κλάους, τέλη 19ου αιώνα

Ο συγγραφέας του Λευκώματος της Αχαικής Βιομηχανίας είναι μηχανολόγος στο επάγγελμα. Στην Επιθεώρηση Εργασίας του Νομού Αχαιάς. Είναι αυτός που κάνει τις πραγματογνωμοσύνες των εργατικών ατυχημάτων. Εισέρχεται δηλαδή βαθιά στο σώμα των βιομηχανιών. Με νυστέρι εκεί που λειτουργούν οι αρτηρίες και τα νεύρα. Στα σημεία των εμφραγμάτων, στους κακοήθεις όγκους. Γνωρίζει τις προσόψεις και τα εσωψυχα των κτιρίων και των εγκαταστάσεων κι από την καλή τους κι από την κακή τους. Ακόμα και τα κτίρια της παλιάς βιομηχανίας που γυμνωμένα σήμερα με ρομαντική ωχρή όψη στέκονται ανήμπορα. Κάποτε έσφυζαν από ζωή. Όπως είναι η ζωή με τις αντιθέσεις της, και καλή και κακή.

Μηχανές που εξουσίαζαν τον εργάτη, τον αποδεκάτιζαν αλλά και συμπλήρωναν

το σώμα. Ακόνιζαν τη δημιουργικότητα. Αρχιτεκτονικές επιβλητικές, υπέρογκες, τότε ανάμεσα στις ελιές και στ' αμπέλια που σήμερα γίνονται συμπαθείς ανάμεσα στο μπετόν. Κτίρια δυναμικά που σήμαιναν ισχύ για τον ιδιοκτήτη. Κτίρια των Φρουρών της Αχαιάς, μιας οικογένειας που δεν απέκτησε ποτέ το μύθο των Ατρείδων. Χώροι που ζυμώθηκαν με το οινόπνευμα και το ρετσίνι αλλά και με την ανατρεπτική ιδεολογία. Το εργατικό κίνημα. Αυτοί οι χώροι, αυτά τα κτίρια της Αχαικής βιομηχανίας ανήκουν τώρα, πεδαμένα, πλειστηριασμένα, κατασχεμένα και στους ιδιοκτήτες με τους τίτλους ιδιοκτησίας και στους εργαζόμενους που ήταν το αίμα τους. Χτίστηκαν με δύναμη και μερικές φορές με χάρη για να δείχνουν ρώμη αλλά και την κάποια έφεση μερικών ισχυρών στην τέχνη. Τώρα που έχουν γυμνωθεί και ζητιανεύουν μία θέση στη μνήμη και στο μύθο, συμπιλιώνουν εργοδότες και εργαζόμενους, τους καλούς γιούς των ιδιοκτητών με τους ασώτους. Τους λογιστές που περίμεναν μία μεγάλη προίκα με τη φυματική κόρη. Τους αναρχικούς εργάτες με τους τραπεζίτες. Όλοι αυτοί σήμερα κοιτούν

Γενική άποψη της Χαρτοποιίας Αιγίου (1940)

το φακό που κάποτε φωτογραφήθηκαν. Σιγούροι και με έπαρση οι ιδιοκτήτες. Με αυτοπεποίθηση οι υπάλληλοι έκπληκτοι κι απορημένοι οι εργάτες. Μία από τις καλύτερες σκηνές του κινηματογράφου που θυμάμαι είναι εκείνη η μακρινή βόλτα του Ορέστη και του Πυλάδη στο "Θίασο" του Αγγελόπουλου πάνω στη σιδηροδρομική γραμμή ανάμεσα από τα Σταφιδεργαστάσια και τις Σταφιδοποθήκες του Αιγίου. Την κουβέντα των νέων για ένα μελλοντικό κόσμο με ζωηρά χρώμα-

τα που γινόταν κατά μήκος της ώχρας των παλιών αποθηκών. Στο Λεύκωμα υπάρχουν οι φωτογραφίες των αποθηκών αυτών. Αυτά τα κτίρια, αυτές οι μηχανές ανήκουν πια σε όλους. Και στους χλιαρούς αστούς και στους τραγικούς Ατρείδες. Η μνήμη παραγράφει τις αντιθέσεις. Και είναι όλοι ενωμένοι στο Λεύκωμα του Νίκου Σαραφόπουλου.

Δεν ήταν δα και τόσο σπουδαία η Αχαική Βιομηχανία όπως προείπα. Τόσο η Πάτρα, όσο και η Βοστίτσα, κέντρα υπηρεσιών ήσαν. Δευτερογενή βιομηχανική παραγωγή δεν είχαμε σπουδαία στην περιοχή μας εκτός από ένα διάστημα μικρό μετά την Μικρασιατική Καταστροφή και για πενήντα χρόνια περίπου. Άλλωστε και σύμπαρ το Ελληνικό κράτος δεν είχε βιομηχανική παραγωγή. Ξέφυγε από τη χώρα μας η βιομηχανική ανάπτυξη. Μπορεί τούτο να είναι για καλό. Γιατί τώρα με τη στροφή στη μεταβιομηχανική κοινωνία, στον πολιτισμό του Κυβερνοχώρου μπορεί ως χώρα η Ελλάδα και ως πόλεις η Πάτρα και το Αίγιο ή κάτι που θα φυτρώσει ανάμεσα, να τρέξουν με μεγαλύτερες δυνάμεις. Με αντοχή. Στην

παραγωγή τεχνολογίας εννοώ. Σε αυτή την παραγωγή έχει ως σκοπό να προσφέρει τις υπηρεσίες του το Επιστημονικό Πάρκο, ο εκδότης του Λευκώματος.

Είπαμε όμως πως οι εποχές αλλάζουν. Το παιχνίδι είναι ανοικτό. Δεν ξέρω πού μπορεί να φτάσει η πόλη. Πολλά εξαρτώνται κι από την τύχη κι από την θέληση των ανθρώπων. Και κυρίως κι από την ποιότητα των ανθρώπων. Κι αφού είναι δύσκολο να δέσουμε τη μνήμη της πόλης με το Ρωμαϊκό, Βυζαντινό ας το συνδέσουμε τουλάχιστον με το πρόσφατο παρελθόν. Με μία μνήμη που θα ξεδω-

ριάξει μέσα στο Κυβερνοχώρο, όση απομεινε με το κεφάλι έξω από το μπετόν. Δυστυχώς παρουσία στις τέχνες και στα γράμματα δεν είχε η Πάτρα, ούτε το Αίγιο. Παρουσία στην πολιτική, στην ιδεολογία, στην οικονομία είχαν. Το Λεύκωμα του Νίκου Σαραφόπουλου αποτελεί μια καταγραφή μνημείων της οικονομικής της ζωής. Και βλέποντάς το συμβολικά η ζωή, αυτή πια δένεται με τους νέους πολίτες της.

Pier Paolo Pasolini

"IL VANGELO SECONDO MATTEO"

των Γιώργου Κοζία, Γιάννη Μουγγολιά

*Πρέπει να εκτίθεται (αυτό διδάσκει
ο φτωχός καρφωμένος Χριστός;
η καθαρή καρδιά είναι άξια
κάθε χλευασμού, κάθε αμαρτίας, κάθε γυμνού
πάθους...
(αυτό θέλει να πει ο Εσταυρωμένος;
να θυσιάζεις κάθε μέρα το χάρισμα,
να αρνείσαι κάθε μέρα τη συγχώρεση,
να σκύβεις αθώς στην άβυσσο)
Εμείς θα προσφερθούμε στο σταυρό,
στη γελοιοποίηση, στις κόρες των ματιών
που θα λάμπουν απ' άγρια χαρά,
ανακαλύπτοντας στην ειρωνία τις στάλες
αίματος από το στήθος στα γόνατα
ήρεμοι, γελοίοι, τρέμοντας
από πνεύμα και πάθος στο παιχνίδι
της καρδιάς που καίγεται από τη φλόγα της
για να μαρτυρήσουμε το σκάνδαλο*

Ποίημα του P.P. Pasolini απ' το "Αη-
δόνι της Καθολικής Εκκλησίας" - 1958)

"ΗΘΕΛΑ ΝΑ ΔΙΗΓΗΘΩ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ..."

*"Στο Ευαγγέλιο μου ήρθε η ιδέα του έμμε-
σου ελεύθερου λόγου στον οποίο αποδί-
δω τόση σημασία. Το Ευαγγέλιο μου έβαλε
το εξής πρόβλημα:*

*Δεν μπορούσα να το εξιστορήσω σαν ένα
κλασικό αφήγημα, γιατί δεν είμαι πιστός,
αλλά άθεος.*

*Από την άλλη ήθελα, παρ' όλα αυτά να κινη-
ματογραφήσω το Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο.
Δηλαδή να διηγηθώ την ιστορία του Χρι-
στού, Υιού του Θεού. Έπρεπε λοιπόν να διη-
γηθώ μια ιστορία στην οποία δεν πίστευα.
Δεν μπορούσε λοιπόν να είμαι εγώ που ε-
ξιστορώ.*

*Έτσι, χωρίς να το θέλω ακριβώς, οδηγήθη-
κα στην ανατροπή όλης μου της κινηματο-
γραφικής τεχνικής, και γεννήθηκε αυτό το
μάγμα ύφους, που είναι χαρακτηριστικό
του "κινηματογράφου της ποιήσης" γιατί
για να μπορέσω να εξιστορήσω το Ευαγγέ-
λιο, έπρεπε να βυθιστώ στην ψυχή ενός
που πιστεύει. Εδώ βρίσκεται ο έμμεσος λό-
γος από τη μια μεριά, η αφήγηση βλέπε-
ται με τα δικά μου μάτια, κι απ' την άλλη,
με τα μάτια ενός πιστού.*

*Κι είναι η ρήση αυτού του έμμεσου ελεύθε-
ρου λόγου που προκαλεί το συμ-
φυρμό του ύφους, από το μάγμα
που ανέφερα".*

Ο Χριστός,

η Μαρία νέα, η Μαρία γριά με τη μορφή της Σουζάνας Παζολίνι, ο Ιωάννης ο Βαπτιστής, ο Πέτρος, ο Ιούδας, ο Ματθαίος, ο Ιωάννης, ο Ανδρέας, ο Βαρθολομαίος, ο Ιάκωβος γιός του Αλφαίου, ο Ιάκωβος γιός του Ζεβεδαίου, ο Θαδδαίος, ο Θωμάς - οι διαφοροποιημένοι από την αστική τάξη, οι παρίες.

Ο Καγιάφας,

ο Πόντιος Πιλάτος, ο Ηρώδης ο Α΄, η Ηρωδιάς, η Σαλώμη, οι αντίποδες μιας άλλης θρησκείας μα το σημαντικότερο μιας άλλης κοινωνικής τάξης.

Η Παλαιστίνη,

που σικάθηκε ο Παζολίνι, ο σκηνικός χώρος του δράματος που μεταφέρθηκε σε οικείο χώρο - Νότια Ιταλία, ο νότος των φτωχών, των κατατρεγμένων, ο χώρος του πηλού και της κοσμικής σκόνης. Μια "αληθινή" ανατροπή, μια υπέροχη μετάθεση για έναν ημιμαρξιστή αντιθρησκευόμενο και ομοφυλόφιλο σκηνοθέτη.

Η μουσική,

που επιμελήθηκε ο συνθέτης Carlo Rustichelli επενδύοντας τη ζωή, το θάνατο και

την ανάσταση του Θεανθρώπου με αποσπάσματα των κλασικών Προκόφιευ, Μπαχ, Μότσαρτ, Βέμπερν, με την κογκολέζικη "Missa Lubra", με νέγρικα σπιρίτσουαλς και ρώσικα λαϊκά τραγούδια.

Ένα μωσαϊκό ήχων, που διαπερνά τη μουσική αιώνων για να δώσει διαχρονική διάσταση στο ιερό δράμα και να χαλαρώσει τα αυστηρά και στενά όρια του χρόνου, που λαμβάνουν χώρα τα γεγονότα.

Αυτοί είναι οι τέσσερις κυρίαρχοι άξονες που περιστρέφεται η κινηματογραφική απόπειρα του Ιταλού δημιουργού για να μεταφέρει στη μεγάλη οθόνη το πιο απλό και λιγότερο μεταφυσικό από τα τέσσερα Ευαγγέλια, το Κατά Ματθαίον. Η επιλογή του Παζολίνι σαφής αφού το συγκεκριμένο Ευαγγέλιο προσεγγίζει περισσότερο την ιστορία παρά τη θρησκεία και τις διαστάσεις, που παίρνει σ' αυτήν η αγάπη και η πίστη.

Στην έβδομη αυτή ταινία του συντελούνται τα πρώτα δειλά βήματά του στον κινηματογράφο της ποίησης και στην κατά-

λυση της αφήγησης. Υιοθετώντας την ασυνέχεια της αφήγησης και μια ιδιόμορφη λυρική ομορφιά, συχνά με αυτοβιογραφικό ύφος, συνδέει ένα νέο κινηματογραφικό προφίλ. Χωρίς να έχει την επαναστατικότητα των προηγούμενων έργων του το "Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον" αποστασιοποιείται προσωρινά από τα πιστεύω, την παιδεία και τα όνειρα του δημιουργού του.

Η μορφή του Χριστού συχνά βίαιη και επιβλητική, ασκητικά παράφρων, αμφισβητεί τον αστισμό, γίνεται κοινωνικά αιρετική και ανταλλάσσει χαρακτηριστικά με τον επαναστατημένο ακλάβο. Με τον τρόπο αυτό αντικειμενοποιείται ο μύθος της ταινίας.

Ο Χριστός κατά Παζολίνι είναι ο πολέμιος της ηθικής της άρχουσας τάξης, επιχειρεί το πλησίασμα μιας άλλης κουλτούρας με τα μάτια του ερωτικού αγγέλου της ταινίας, με τα μάτια της μαυροντυμένης χριστιανής μητέρας, με τα μάτια του ονείρου των υποπρολετάριων της Ρώμης (κομπάρσοι μιας νέας εκκλησίας):

Κι όμως εκκλησία, είχα έρθει κοντά σου

τον Πασκάλ και τις ωδές των Ελλήνων κρατούσα σφιχτά στο χέρι...

P. P. Pasolini

Ο Χριστός προφήτης δίχως όπλα, ο απόλυτος άνθρωπος, με την αδαμάντινη ηθική του ηγέτη, που καλεί τον ακίνητο λαό, να αγαπήσει το ωραίο, να φτύσει το κυδαίο, να στραφεί αναρχικά προς την ιστορία, να καεί από τη φλόγα της αποστολής. Βρισκόμαστε μπροστά στην άγρια κραυγή ενάντια στους αστοφιλισταίους, αλλά σε μια κραυγή που προβάλλεται μόνο με τη μορφή του Χριστού και όχι με τη μορφή του όχλου.

Και η επί του όρους ομιλία είναι ένα προβατικανό κείμενο, μια προχριστιανική ομιλία, ένα κάλεσμα στο μύθο, ένα κάλεσμα του μοναδικού ήρωα και αντιήρωα της ταινίας, ένα σάλπισμα στη Ρώμη - μητέρα, την ερωμένη, την πρόστυχη ιστορία που επιμερίζεται τα μεγέθη της, τα λάθη και τα πάθη της. Η επί του όρους ομιλία είναι ένας προβοκατόρικός λόγος για την εποχή που λάμπει μέσα στη σκηνική δεινότητα του Παζολίνι, ναρκοδοτεί τα ερείπια για ν' ανασύρει έναν άλλο κόσμο, δίχως βατικανό, δίχως ιερατείο.

Η μορφή της Παναγίας, γλυκιά μητέρα που κατανοεί και αποδέχεται τα πάντα, πολεμένη και "απελπισμένη" αγωνιά στον αντίποδα του μοναχικού απρόσιτου Χριστού. Η Μαρία συμμετέχει απ' την πλευρά των ανθρώπων, σ' ένα αδιανόητο για τους θνητούς γεγονός.

Ο θάνατος στο Σταυρό είναι το μοναδικό "ανθρώπινο" στιγμιότυπο μέσα στο Θείο Δράμα, η στιγμή που η "ανθρώπινη" μητέρα κλαίει, άρα υπάρχει.

Ο λαός, ακίνητος, άβουλος δεν αγωνίζεται για τη δική του ζωή, δέχεται ν' αντικατασταθεί στο σταυρό από κάποιον άλλον και ηττημένος περιμένει το δαύμα. Ισοπεδωμένος, με το προσωπίο της μάζας, αγναντεύει τον ήρωα,

υπέρ-άνθρωπο που πεθαίνει και ανασταίνεται ανίκητος. Αναζητά ένα ισχυρό "Εγώ" στο πρόσωπο του Μεσσία. Χωρίς ν' απομακρύνεται αισθητά από τα όρια του ευαγγελικού κειμένου ο Παζολίνι θέτει τον Θεάνθρωπο στη σφαίρα εκείνου που με τον παθιασμένο και επίμονο λόγο του διαταράσσει τη σιωπή και την αναμονή ενώ πυροδοτεί την αμφιβολία του πλήθους.

Ο σκηνοθέτης δίνει για αισθητικούς λόγους στο κινηματογραφικό υλικό στοιχεία επικαιρότητας. Οι στρατιώτες του Ηρώδη μοιάζουν με φασίστες, οι Ρωμαίοι στρατιώ-

τες με αστυνομικούς, ο Ιωσήφ και η Μαρία σαν Ισπανοί πρόσφυγες που περνούν τα Πυρηναία.

Παρόλα αυτά δεν απομυθοποιεί την πραγματική ιστορία. Δεν αποδυμοποιεί το Χριστό ή τη σχέση ανάμεσα στον Πιλάτο και τον Ηρώδη και δεν κάνει ιδιαίτερες τομές στο ρομαντισμό και τον καθολικισμό.

Το "Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο" που γυρίστηκε το 1964 είχε επιλεγεί για να αντιπροσωπεύσει την Ιταλία στο Φεστιβάλ Βενετίας, όπου και απέσπασε το Μεγάλο Βραβείο της Διεθνούς Επιτροπής Κινηματογράφου. Με την ταινία του αυτή ο Πιέρ Πάολο Παζολίνι αποτέλεσε το κόκκινο πανί για τους θρησκευτικούς κύκλους της εποχής με αποτέλεσμα να αφοριστεί από την Καθολική Εκκλησία.

ΝΙΚΟΣ ΓΚΑΤΣΟΣ

Μέρες Επιταφίου

Του Παναγιώτη Ανδριόπουλου

αίμα του Ν. Γκάτσου και αναπηδούσε πίσω από κάθε του κρίση, κάθε του αντίδραση" τότε κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τη θρησκευτική παράδοση που έφερε μέσα του ο ποιητής. Στα στιχουργημάτά του που έχουν γίνει τραγούδια, εύκολα διακρίνουμε μια λαϊκή θρησκευτικότητα που συνυπάρχει φυσικά με τα στοιχεία της δημώδους παραδόσεως (ενδεικτικά σημειώνω: Κυκλαδίτικο, Η

Στη συγκεντρωτική έκδοση των στίχων του Νίκου Γκάτσου με τον τίτλο "Φύσα αεράκι φύσα με μη χαμηλώνεις ίσαμε" (Ικαρος 1992), δημοσιεύονται οι "Μέρες Επιταφίου". Ποιήματα για τη Μ. Εβδομάδα (Μ. Δευτέρα - Μ. Σάββατο). Αν όπως έλεγε ο Μάνος Χατζιδάκις "η δημοτική παράδοση κυκλοφορούσε στο

πλατυτέρα των ουρανών, Μ. Παρασκευή, Κάτω στα Τριπότομα, Μια Κομνηνή, Μαδριγάλη, Ο Σταυρός κ.α.).

Στις "Μέρες Επιταφίου" η θρησκευτικότητα του Νίκου Γκάτσου φαίνεται πως έχει ισχυρά ερείσματα που δικαιώνουν την προσωπική του περιπέτεια για την αναζήτηση του Παραδείσου. "Και ο Παράδεισος του ποιητή, που αποτελείται από καιρίες αλήθειες και τελειότητες, φευ, **κείται πέραν**" (Μ. Χατζιδάκις). Ο Γκάτσος που έγραψε "αισθάνομαι ανέστιος και πένης" στα ποιήματα της Μ. Εβδομάδας παρουσιάζεται γυμνός και τετραηλισμένος απέναντι στον Χριστό τον οποίο αναγνωρίζει ως Θεό και Ποιητή του παντός.

*Αυτός που κρέμασε τον ήλιο
στο μεσοδόκι τ' ουρανού
κρέμεται σήμερα σε ξύλο
Γλεως Κύριε γενού (Μ. Πέμπτη)*

"Ο εν ύδασιν την γην κρεμάσας" για τον Γκάτσο είναι "Αυτός που κρέμασε τον ήλιο στο μεσοδόκι τ' ουρανού" και "ο τον πόλον κοσμήσας τοις άστρασι" είναι "αυτός που κάρφωσε τ' αστέρια στην άγια σκέπη τ' ουρανού" (Μ. Πέμπτη). Ο Γκάτσος στις "Μέρες Επιταφίου" αναδεικνύεται δεινός γνώστης της Γραφής και της Υμνολογίας της Εκκλησίας. Χρησιμοποιεί εδάφια από την Καινή Διαθήκη αλλά και φράσεις τροπαίων της Μ. Εβδομάδας. Τα παραθέτει ανάμεσα στα δικά του ποιήματα, ίσως γιατί αποτελούν την προσωπική του ανθολογία ή θέλει να υπομνηματίσει με αυτόν τον τρόπο τη δική του δημιουργία. Ο Γκάτσος δεν παραθέτει πάντοτε αυτούσια τα αποσπάσματα από την υμνολογία. Τα "διασκευάζει" για να εκφράσει τη δική του ποιητική ή υπαρξιακή πρόθεση. "Δια ξύλου ο Αδάμ Παραδείσου γέγονεν άποικος" λέει ο Μακαρισμός. Ο ποιητής μας δίνει την κληρονομικότητα του προπατορικού αμαρτήματος και μας ξαφνιάζει: "Δια ξύλου **τα τέκνα** του Αδάμ Παραδείσου γέγονασιν άποικοι" (Μ. Πέμπτη). Στο δεύτερο ιδιόμελο της Γ' ώρας της Μ. Παρασκευής, ο εμπαιζόμενος από τους στρατιώτες Χριστός, είναι "ο την γην ζωγραφήσας τοις άνδρσι... ο νεφέλαις περιβάλλον τον στερέωμα". Αυτός ο πάσχω Χριστός για τον Γκάτσο είναι Αξιος. "Αξιος ο νεφέλαις κοσμήσας το στερέωμα. Αξιος ο την γην ζωγραφήσας τοις άνδρσιν" (Μ. Παρασκευή).

Ο ποιητής στη "Μ. Παρασκευή" αισθάνεται την ανάγκη να υμνήσει τον σταυρωμένο Χριστό χρησιμοποιώντας βαθμό δις υπερθετικό:

*... κρίνα της άνοιξης σου φέρνω
και στο σταυρό σου τ' ακουμπώ -
φίλε δακρυπότιστε
των πρωτίστων πρώτιστε
των πρωτίστων πρώτιστε.*

Ο Χριστός είναι ο **Φίλος** αφού ο ίδιος είπε στους μαθητές του: "υμείς φίλοι μου έστε... ουκέτι υμάς λέγω δούλους, υμάς ειρηνικά φίλους" (Ιω. Ιε' 14-15). Για τον Γκάτσο είναι φίλος τρισμακάριστος.

*... φίλε τρισμακάριστε
των αρίστων άριστε
των αρίστων άριστε.*

είναι κοντά ως Λυτρωτής και μακριά ως θεός απρόσιτος στην ουσία Του.

*... έγγιστε κι ανέγγιστε
των μεγίστων μέγιστε
των μεγίστων μέγιστε.*

Ο Γκάτσος δε διστάζει να τονίσει το μεγαλείο του Θεού και την μικρότητα του ανθρώπου. Του ανθρώπου που είναι βουτηγμένος στην ηδονή της αμαρτίας, που αν και γήινος είναι παρείσακτος της γης. Ο ποιητής θεολογεί παρόλο που δεν είναι στις προθέσεις του:

*Εσύ πατέρας της συγγνώμης
κι εμείς παιδιά της ηδονής
εσύ αμνίον για σφαγή
κι εμείς κριοί της αμαρτίας
Εσύ στων ουρανών τα πλάτη
κι εμείς παρείσακτοι της γης.*

Οι στίχοι αυτοί από το ποίημα "Μ. Τρίτη" εκφράζουν με έντονο δραματικό τρόπο την αντίθεση του θεϊκού με το χοϊκό. Το άγιο με το αμαρτωλό. Δεν πρόκειται φυσικά για κάποια ηθική θεώρηση του πράγματος. Πρόκειται για ζήτημα ζωής. "Ούτος έστιν η ζωή και το φως και η ειρήνη του κόσμου" (Μ. Πέμπτη). Δί' αυτού και εν Αυτώ, "κι εγώ κι εσύ κι εμείς κι οι άλλοι θα γεννηθούμε τότε πάλι".

ΤΟ ΔΟΝΤΙ παρουσιάζει

"Τα Μουσικά Τετράδια της Κολχίδας"

Ρεσιτάλ τζαζ πιάνου
του

ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

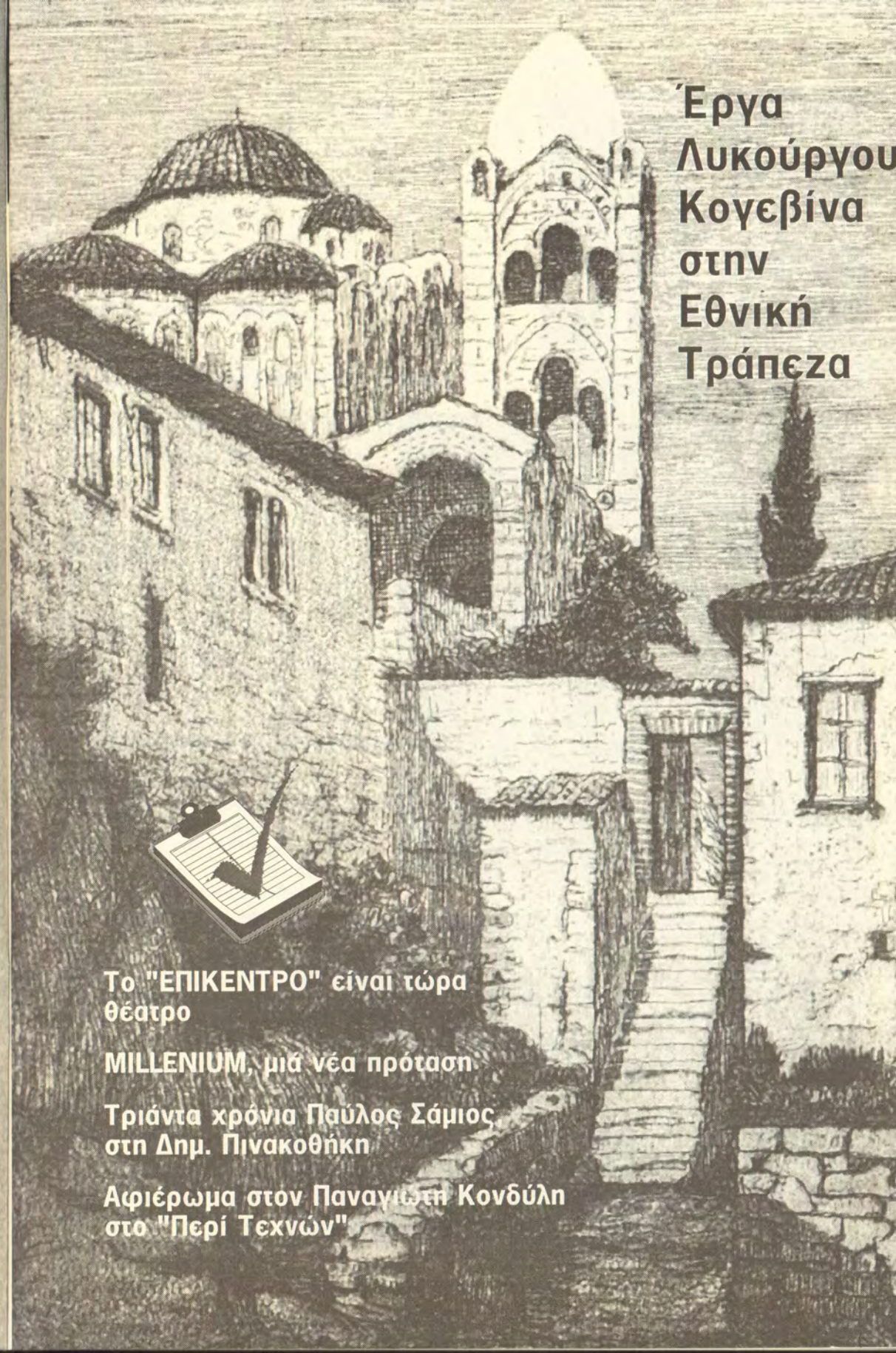
Παρασκευή 2 Απριλίου 1999 ώρα: 9 μ.μ.

Αίθουσα Συναυλιών του Ωδείου Πατρών
"ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΔΩΝΙΑΤΗΣ"

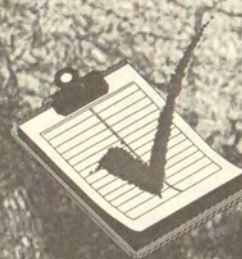
Ρήγα Φερραίου 7

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

Με την υποστήριξη του Ωδείου Πατρών - Φιλαρμονική Εταιρία

Έργα
Λυκούργου
Κογεβίνα
στην
Εθνική
Τράπεζα

Το "ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ" είναι τώρα
θέατρο

MILLENNIUM, μιά νέα πρόταση

Τριάντα χρόνια Πάυλος Σάμιος
στη Δημ. Πινακοθήκη

Αφιέρωμα στον Παναγιώτη Κονδύλη
στο "Περί Τεχνών"

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Επιμέλεια: Μαρία Τσιλίρα

Στους κινηματογράφους

Ανέλπιστη για πολλούς η επιτυχία του "Αστερίξ και Οβελίξ", όμως αν σκεφτούμε τους φίλους του εν λόγω κόμικ, μάλλον θα έπρεπε να την περιμένουμε. Πόσο μάλλον όταν σε αυτό πρωταγωνιστούν σταρ όπως ο Ρομπέρτο Μπενίνι και ο Ζεράρ Ντεπαρντιέ. Πάντως το έργο θα παίζεται στο "Ελπίς" πιθανότατα και μετά το Πάσχα.

Ο Ρομπέρτο Μπενίνι αναμένεται, όμως, να μας ξανάρθει. Τα Όσκαρ που πήρε το "Η ζωή είναι ωραία" θα το ξαναφέρουν στο "Ελίτ". Στην ίδια αίθουσα θα προβληθούν και οι "Χαμένες αγάπες" με τον Κέβιν Κόστνερ.

Στο "Πάνθεον" τη μερίδα του λέοντος κατέχουν τα θρίλερ. Αμέσως μετά την ταινία του Ρόμπερτ Άλτμαν "Ο άνθρωπος του βάλτου" βασισμένη στο σενάριο του Τζον Γκρίσαμ (με τους Κένεθ Μπράνα, Τομ Μπέρνιτς, Ρόμπερτ Ντιβάλ, Εμπερ Ντάβιτς κ.ά.) θα

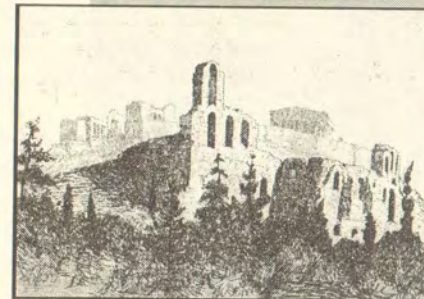
προβληθούν τα "Οκτώ χιλιοστά" (φωτο). Ο σεναριογράφος του "Seven" και ο Νίκολας Κέιτζ είναι μια σίγουρη συνταγή επιτυχίας, όσο κι αν το "Seven" έβαλε πολύ ψηλά το μέτρο σύγκρισης.

Τέλος στο "Ιντεάλ" μετά το "Έξι μέρες, επτά νύχτες" και τον Χάρισον Φορντ πιθανότητες έχουν να... πάρουν σειρά το "Γουρουνάκι στην πόλη" καθώς και το "Meet Joe Black" με τον Μπραντ Πιτ.

Από το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας

Μέχρι το τέλος Μαΐου θα διαρκέσει η έκθεση "Σχέδια και χαλκογραφίες" του Λυκούργου Κογεβίνα στο Πολιτιστικό Κέντρο Πατρών της Εθνικής Τράπεζας (ηλ. Γεωργίου). Πανέμορφα σχέδια από ελληνικά και ευρωπαϊκά τοπία και μοναδικές οξυγραφίες με ελληνικά μνημεία και σημαντικά κτίρια από όλο τον κόσμο (φωτο). Εντυπωσιακά είναι τα έργα από το λεύκωμα Le Mont Athos (1922) που απεικονίζουν μονές του Αγ. Όρους.

Στην Εθνική Πινακοθήκη

Συνεχίζεται μέχρι τέλος Μαΐου η αναδρομική έκθεση του Παναγιώτη Τέπη που ξεκίνησε στις 29 Μαρτίου. Τα έργα του σπουδαίου έλληνα ζωγράφου και ακαδημαϊκού θα εκτίθενται μέχρι το τέλος Μαΐου.

Στη Δημοτική Πινακοθήκη

Έως τις 22 Απριλίου θα συνεχίζεται η αναδρομική έκθεση του Παύλου Σάμιου "30 χρόνια ζωγραφικής" (φωτο). Θα ακολουθήσει αναδρομική έκθεση του Αλέξη Ακριθάκη που θα διαρκέσει περίπου από 10 Μαΐου - 25 Ιουνίου.

Από τον Φυσιολατρικό

Στην αίθουσα Σώκαρα του Μεγάλου Λόγου και Τέχνης θα φιλοξενηθεί και φέτος η έκθεση ζωγραφικής του Φυσιολατρικού Συνδέσμου Πατρών των νεαρών πατριων καλλιτεχνών. Η έκθεση θα διαρκέσει από 14 έως 23 Μαΐου.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Από το Δημοτικό Ωδείο Πάτρας

Για τις 5 Απριλίου προγραμματίστηκε τελικά το αφιέρωμα στον Schnittke μετά τις αλλαγές στο πρόγραμμα εκδηλώσεων του Δημ. Ωδείου. Ετσι στις 18 Απριλίου θα παρακολουθήσουμε στο Δημοτικό Θέατρο την Ορχήστρα Δωματίου του Ωδείου, υπό τη διεύθυνση του Παύλου Σεργίου και στις 26 το συγκρότημα χάλκινων πνευστών "Melos Brass".

Στα πλαίσια της καθιερωμένης Εβδομάδας Ελληνικής Μουσικής που θα γίνει στις 29, 30 και 31 Μαΐου, θα πραγματοποιηθεί έκθεση έργων του Πατρινού συνθέτη Δημήτρη Λιάλιου και παρουσίαση από το Κουαρτέτο Πατρών. Από τις υπόλοιπες εκδηλώσεις ξεχωρίζουν το αφιέρωμα στο Γιάννη Χρήστου και η συναυλία των "Σολίστ της Πάτρας" σε έργα Ελλήνων Συνθετών όπως ο Νίκος Σκαλκώτας και ο Αντίοχος Ευαγγελάτος.

Στο θέατρο του Κάστρου θα πραγματοποιηθούν 5 και 6 Ιουνίου συναυλίες Συνόλου Jazz και της Ορχήστρας Ελληνικής Μουσικής αντίστοιχα.

Από την Πολυφωνική

Η Μικτή Χορωδία της Πολυφωνικής θα ταξιδέψει στην Καλαμάτα 3 και 4 Απριλίου για το Φεστιβάλ Θρησκευτικής Μουσικής ενώ στις 22 Μαΐου θα συμμετέχει στις εκδηλώσεις για την Ένωση των Επτανήσων με συναυλία στη Λευκάδα υπό τη διεύθυνση του μαέστρου της Σταύρου Σολωμού.

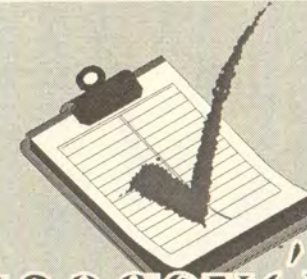
Ο Βυζαντινός Χορός θα πραγματοποιήσει συναυλία στον Ι.Ν. Αγ. Ιωάννου Κ. Αχαΐας στις 25 Απριλίου και θα συμμετέχει στο Διεθνές Φεστιβάλ Πρέβεζας αρχές Ιουνίου με χοράρχη τον κ. Αριστείδη Ροδόπουλο.

Την παιδική χορωδία του Πολύγυρου θα φιλοξενήσει 16 με 18 Απριλίου η Πολυφωνική πραγματοποιώντας κοινή συναυλία. Στις 15 και 16 Μαΐου η Παιδική Πολυφωνική που εντυπωσιάζει για το ηχόχρωμά της, θα εμφανιστεί στο Φεστιβάλ Χορωδιών Πειραιά με μαέστρο τη Λένα Σουρμελή.

Από την Εθνική Λυρική Σκηνή

Θα συνεχίζεται στην Εθνική Λυρική Σκηνή έως τις 18 Απριλίου παγκόσμια ημέρα χορού, το μπαλέτο "Μπαγιαντέρα" σε μουσική του Λούντβικ Μίνκους και χορογραφία του Μάριους Πετιπά. Θα ακολουθήσει η "Νόρμα" του Μπελίνι σε έξι παραστάσεις από 30 Απριλίου έως 14 Μαΐου.

Τη μουσική διεύθυνση θα έχει ο Αρμάντο Γκάντο και τη σκηνοθεσία ο Γιάννης Καραχισαριδής. Την όπερα "Οι δραπετές της Σκακίερας" σε μουσική του Γιώργου Κουρουπού βασισμένη στο ονειροδρόμιο του Ευγ. Τριβιζά θα παρουσιάσει η ΕΛΣ. στις 25, 29/4 και 4, 6/5 με γνωστούς Έλληνες καλλιτέχνες του κλασικού τραγουδιού.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Στο "Millenium"

Νέος χώρος και από την αρχή ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα εκδηλώσεων. Στο "Millenium", στην πάροδο της Ρήγα Φεραίου, ο "Ελίτροχος" ξεκίνησε ήδη με την έκθεση με τα όπλα, τα ντοκουμέντα της Ελληνικής Επανάστασης και το "Κρυφό Σχολειό" του Γύζη που θα εκτίθενται μέχρι τις 8 Απριλίου. Στα τέλος του μήνα (28/4) θα παρουσιαστεί ο συγγραφέας Σωτήρης Δημητρίου από την Κλαίρη Μητσοτάκι και τον Γιώργο Κοζία. Ακολουθούν βραδιές για τον Παύλο Μάτεσι, Γιάννη Ξανθούλη και Νίκου Θέμελη.

Από το Πολύεδρο

Δύο παρουσιάσεις βιβλίων ετοιμάζει για τον Απρίλιο το γνωστό βιβλιοπωλείο. Στις 21 Απριλίου και με αφορμή τα 32 χρόνια από τη Δικτατορία, θα γίνει παρουσίαση του βιβλίου "Φοιτητές και Δικτατορία" του Ολύμπιου Δαφέρμου. Για το βιβλίο εκτός από το συγγραφέα θα μιλήσουν ο Περιφερειάρχης Δυτικής Ελλάδας κ. Παπαδημητρίου και ο υφυπουργός Νίκος Χριστοδουλάκης.

Το μυθιστόρημα "Η δύναμη του σκοτεινού Θεού" του Τάκη Θεοδωρόπουλου θα παρουσιάσει στις 26 Απριλίου ο καλλιτεχνικός διευθυντής του ΔΗΠΕΘΕ Γιώργος Κιμούλης, ενώ η εκδότρια Λουίζα Ζαούση από την "Ωκεανίδα" θα μιλήσει για τη σειρά που εγκαινιάζεται με το βιβλίο αυτό και θα περιλαμβάνει έξι βιβλία το χρόνο με υπεύθυνο τον Τάκη Θεοδωρόπουλο.

Στο "περί τεχνών"

Στις 26 Απριλίου θα γίνει τελικά η βραδιά για το Νίκο Χουλιαρά με την Αλίκη Καγιαλόγλου, διοργανωμένη από το βιβλιοπωλείο Αφοί Πανόπουλοι. Επίσης για τις 5 Μαΐου προγραμματίστηκε το αφιέρωμα στον φιλόσοφο Παναγιώτη Κονδύλη. Μία εβδομάδα μετά (12 Μαΐου) θα παρουσιαστεί η συγγραφέας Λίλα Ζερβοπούλου σε συνεργασία με τις Εκδόσεις Λιβάνη, ενώ αναμένεται και η εκδήλωση παρουσίασης του βιβλίου του Πατρινού δικηγόρου Παύλου Μαρινάκη "Καιροί Τόποι Άνθρωποι". Φυσικά όλες οι εκδηλώσεις θα γίνουν στο "περί τεχνών".

Από το "Μεθενίτη"

Ένα αφιέρωμα στη Γαλάτεια Σαράντη προετοιμάζει για μετά το Πάσχα το βιβλιοπωλείο "Μεθενίτη". Η Πατρινή λογοτέχνης που ανακηρύχτηκε σχετικά πρόσφατα ακαδημαϊκός θα τιμηθεί σε μια συνολική εκδήλωση - παρουσίαση του έργου της. Παράλληλα ετοιμάζεται να έρθει και στην Πάτρα η παιδική παράσταση "Η αρπαγή της προγκήπισσας Αιώρας" βασισμένη στο ομώνυμο παιδικό βιβλίο του Πασχάλη Τσαρούχα. Σε σκηνοθεσία του Μηνά Βιντιάδη η παράσταση - παντομίμα θα φιλοξενηθεί πιθανότατα σε αίθουσα του ξενοδοχείου "Αστήρ".

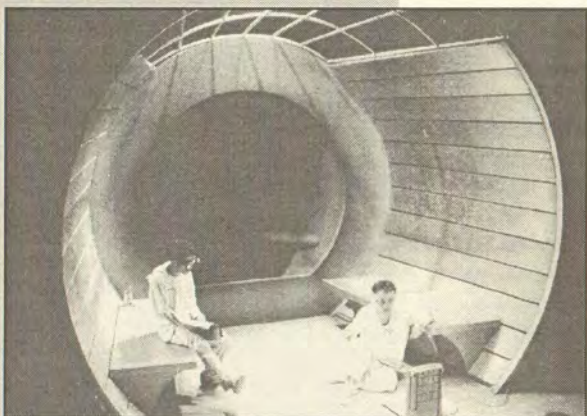

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Μέχρι τις 4 Απριλίου θα συνεχίζονται οι παραστάσεις τόσο του "Έκθρου του Λαού" του Ίψεν σε σκηνοθεσία Κωστή Τσώνου στο Δημοτικό Θέατρο, όσο και οι

Απο το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.

"Δύο Θεοί" (φωτο) του Λένου Χρηστίδη στο "Επίκεντρο". Γνωστή σε μας ως αιδουσα τέχνης, το "Επίκεντρο" αποτελεί πια μια ολοκαίνουρια θεατρική σκηνή, με στόχο να αποτελέσει όχι μόνο την εναλλακτική λύση του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ., αλλά και να γίνει ένα στέκι για νεανικές δραστηριότητες. Η συμπαραγωγή με τον θεατρικό οργανισμό "Νέα Σκηνή Τέχνης", σε σκηνοθεσία Βαγγέλη Θεοδωρόπουλου θα μετακομίσει μετά το Πάσχα στο θέατρο του Ν. Κόσμου στην Αθήνα.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αναμένεται να έχει η συνάντηση θεατρικών ομάδων των Πανεπιστημίων της Ελλάδας σε συ-

νεργασία του Πανεπιστημίου της Πάτρα με το ΔΗΠΕΘΕ. Μέσα στον Μάιο περιμένουμε εξάλλου την μετάκληση των Σολίστ των μπαλέτων Μπολσόϊ και την νέα παράσταση του Δημήτρη Παπαϊωάννου "Δίψα ανθρώπων" σε συμπαραγωγή με την Ομάδα Εδάφους.

Εν τω μεταξύ συνεχίζονται στο Μέγαρο Δημοτικής Μουσικής μέχρι το τέλος Μαΐου τα θεατροπαιχνίδια με την Αννέτα Παπαθανασίου. Κάθε Κυριακή στις 4.00 μ.μ. και καθημερινά για τα σχολεία συνεχίζεται η "Οικογένεια Νώε" της Ξένιας Καλογεροπούλου.

Στην "Αγορά"

Μια συμπαραγωγή του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. και του Θεάτρου "Αγορά" θα παρακολουθήσουμε στο θεατράκι της οδού Καραϊσκάκη στις 16 Απριλίου. Πρόκειται για το έργο του Εμμανουήλ Ροΐδη "Ψυχολογία Συριανού συζύγου" σε σκηνοθεσία Ευανθίας Στιβανάκη με τον Διονύση Βούλτσο.

Από τη Θ.Ο.Ε.Π.Π.

Σε πρόβες βρίσκεται η θεατρική ομάδα των εργαζομένων στο Πανεπιστήμιο. Έχει επιλεγεί το έργο του Ηλία Καπετανάκη "Ο Γενικός Γραμματέας" και τη σκηνοθεσία έχει αναλάβει ο ηθοποιός του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Διονύσης Βούλτσος.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Όπως κάθε χρόνο, οι συναυλίες του Μεγάρου πριν το Πάσχα είναι αφιερωμένες στο Θείο Δράμα. Η Καμεράτα υπό τη διεύθυνση του Jordi Moya θα παίξει στις 3 και 5 Απριλίου το έργο του Χάιντν "Οι επτά τελευταίοι λόγοι του Χριστού" και το κοντσέρτο για βιολοντσέλο και βαγαν "Οι επτά λόγοι" της Sofya Gubaidulina. Με ενδιαφέρον αναμένεται η πασχαλινή συναυλία της Λυρικής που συμπράττοντας με το Μέγαρο θα παρουσιάσει το Ρέκβιεμ του Ντβόρζακ (4 Απριλίου).

Από τις εκδηλώσεις μετά το Πάσχα, ξεχωρίζει το αφιέρωμα (23 και 25/4) στον Fr. Rouleus με τη χορωδία και την ορχήστρα της όπερας του Μονπελιέ η οποία θα έχει ξεχωριστή συναυλία στις 26/4. Ο Riccardo Muti θα διευθύνει στις 28 και 29/4 τη Φιλαρμονική Ορχήστρα της Σκάλα του Μιλάνου. Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι συναυλίες της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών και η εμφάνιση της ορχήστρας δωματίου Kremerata Baltica με το βιολιστή Gidon Kremer (13 και 14/5).

Δύο διαφορετικές, τέλος, συναυλίες θα παρουσιάσει η Εθνική Ορχήστρα του Καπιτώλιου της Τουλούζης με τον Michel Plasson στις 17 και 18 Μαΐου, ενώ η Εθνική Ορχήστρα Τζαζ Γαλλίας θα εμφανιστεί στις 8 και 9 Μαΐου. Κυριακή πρωί θα ηχήσουν εξάλλου στο Μέγαρο οι Τρομπέτες των Βερσαλλιών (18/4) και τα κρουστά του συγκροτήματος "Σείστρον" (16/5).

Από τη Φιλαρμονική

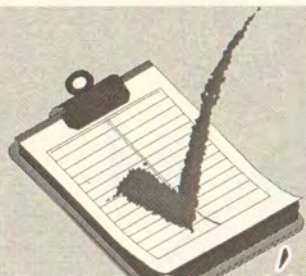
Στην αίθουσα συναυλιών "Κωνσταντίνου Κυδωνιάτης" του Ωδείου Πατρών - Φιλαρμονικής Εταιρείας θα πραγματοποιηθεί ο πρώτος κύκλος του "Podium νέων καλλιτεχνών". Στις 3 Απριλίου θα φιλοξενηθεί ο Ρος Ντέιλι και οι μαθητές του σε συναυλία παραδοσιακής μουσικής και στις 21 το ρεσιτάλ πιάνου της Ελένης Σταμπόλη. Συναυλία από σεξτέτο χάλκινων πνευστών θα παρακολουθήσουμε στις 24 Απριλίου, ενώ η είσοδος για όλες τις εκδηλώσεις θα είναι ελεύθερη.

Στην Ζάκυνθο

Σε εκδήλωση που διοργανώνει η Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Ζακύνθου θα τραγουδήσει στις 24 Απριλίου η ηψίφωνος Γιώτα Αντωνίου, η μεσόφωνος Βίλλυ Σινούρη και σε έκτακτη συμμετοχή η Χαρά Γρώπη. Στο πιάνο θα συνοδεύει η Μαρία Κωσταγιαννακοπούλου. Η εκδήλωση αφορά στην παρουσίαση του βιβλίου "Μουσείο Ζακύνθου" τη διευθύντριας του Μουσείου Ζωής Μυλωνά.

Απο το Ωδείο "Φίλιππος Νάκας"

Το 8ο Πανελλήνιο Σεμινάριο Κιθάρας πρόκειται να πραγματοποιηθεί στις αίθουσες του Ωδείου. Θα διδάξουν η Λίτσα Ζώνη και ο Ευάγγελος Ασημακόπουλος ενώ θα πραγματοποιηθούν και δάφορα ρεσιτάλ και διαλέξεις.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Από τους φοιτητές του Πανεπιστημίου

Παρασκευή 13 Απριλίου θα γίνει τελικά η πρεμιέρα των φοιτητών της θεατρικής ομάδας στο θεατράκι του Βιολογικού με τα δύο μονόπρακτα του Τσέχοφ "Η Άρκουδα" και "Πρόταση γάμου". Το έργο θα παρουσιαστεί και στις 24 και 25 Απριλίου (δύο παραστάσεις), ενώ για τρεις μέρες (26 - 28/4) τα παιδιά θα παίζουν στη 1 το μεσημέρι για χάρη των συμφοιτητών τους. Μέσα στο Μάιο περιμένουμε εξάλλου και τις "Δούλες" του Ζενέ όπως και το έργο των Κεχαϊδη - Χαβιαρά "Με δύναμη από την Κηφισιά" που ήδη ετοιμάζουν τα παιδιά των πολιτιστικών ομάδων.

Το φωτογραφικό τμήμα εκθέτει αυτές τις μέρες στη Θεσσαλονίκη. Καλεσμένοι από το Φωτογραφικό Κέντρο Θεσσαλονίκης παρουσιάζουν τη δουλειά που εμείς είδαμε πέρυσι στο Πολιτιστικό Κέντρο της Εθνικής Τράπεζας με τίτλο "Πάτρα, μια πόλη σε 13 ιστορίες". Όλα τα παιδιά του φωτογραφικού θα συμμετέχουν το Μάιο σε μια πρωτότυπη έκθεση. Οι φωτογραφίες τους θα ταξιδεύουν μαζί με την "Αρετούσα" των Μινωικών Γραμμών στο δρομολόγιο Πάτρα - Βενετία. Τέλος μια ομάδα από τα παιδιά έχουν προγραμματίσει να φωτογραφήσει τις πρόβες του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. με τον "Κοριολανό" του Σέξπιρ, που θα ανεβεί το καλοκαίρι σε σκηνοθεσία Ρόμπερτ Στούρουα με τον Γιώργο Κιμούλη.

Την Πρωτομαγιά

Παραμονή Πρωτομαγιάς, που οι περισσότεροι θα "πιάσουν τον Μάη" στα Ψηλαλώνια, ο Πολιτιστικός Τομέας του Δήμου της Πάτρας έχει οργανώσει μια σειρά από εκδηλώσεις. Νωρίς το απόγευμα το επιτελείο του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. θα οργανώσει τα γνωστά του Θεατροπαιχνίδια όπου τα παιδιά θα φτιάξουν και κατασκευές με λουλούδια. Στη συνέχεια θα παρακολουθήσουμε τα χορευτικά από διάφορους συλλόγους και από την ομάδα του Πνευματικού και Καλλιτεχνικού Κέντρου του Δήμου. Χορευτικό δρώμενο θα παρουσιάσει επίσης το Κέντρο Εργαζόμενης Νεότητας ενώ το πρόγραμμα θα κλείσει η καθιερωμένη συναυλία. Στην πλ. Ομονοίας την ίδια ώρα θα δοθεί παράσταση Καραγκιόζη και συναυλία με λαϊκά και ρεμπέτικα τραγούδια.

Στις εκδηλώσεις της Πρωτομαγιάς εντάσσεται φέτος και ο ετερεχρονισμένος διαγωνισμός ...χαρταετού! Θα γίνει στην παραλία της Καλογριάς την Κυριακή 2 Μαΐου και οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να δηλώσουν συμμετοχή μέχρι τις 24 Απριλίου.

Στο Δροσερικό

Φωτογραφίες από την εξαιρετική δουλειά της Άννας Σκαρλάτου θα φιλοξενησει ο χώρος του Δροσερικού από τις 19/4 έως 31/5. Η έκθεση αυτή θα είναι η τελευταία της περιόδου στο συμπαθητικό εστιατόριο της Αγ. Δημητρίου.

Αύρα ιζαζ από έναν κλασικό πιανίστα

Του Γιάννη Μουγγολιά

Πριν αρκετά καλοκαίρια ανακάλυψα την περίπτωση του Γιώργου Μεταξά. Ήταν μια βραδιά στο Κάστρο όπου εμφανίστηκε με τη συνδρομή κουαρτέτου εγχόρδων των "Σολιστ της Πάτρας" και του Ρώσου σαξοφωνίστα Geller (μόνιμου κάτοικου του Ισραήλ), παρουσιάζοντας μια εκτεταμένη δική του σύνθεση, γραμμένη κατά παραγγελία. Ήταν λίγος καιρός μετά την οριστική εγκατάστασή του στην Πάτρα. Μάρτυρας μιας ατμοσφαιρικής σύνθεσης διαπίστωσα την αποκάλυψη ενός μεγάλου συνθετικού και εκτελεστικού ταλέντου. Η δημιουργική φαντασία, η αυτοσχεδιαστική δεινότητα, η τέλεια αίσθηση του ρυθμού, το ευρηματικό και ζωντανό παίξιμο ήταν οι σπάνιες αρετές που αποκόμισα από την ηχητική εμπειρία που μας πρόσφεραν οι πτυχές της πολύπλευρης φυσιογνωμίας του Γεωργιανού μουσικού, όπως ξεδιπλώνονταν επί σκηνής.

Ο Γιώργος Μεταξάς γεννήθηκε στην Κολχίδα της Γεωργίας. Γιός Ελληνα και Ρωσίδας, προέρχεται από μουσική οικογένεια. Παίζει πιάνο από 7 χρόνων, παίρνοντας τα πρώτα του μαθήματα από τον πιανίστα και συνθέτη πατέρα του Αχιλλέα. Ο μικρότερος αδερφός του Τενγκίς (βιολιστής) ανήκει στην Κρατική Συμφωνική Ορχήστρα της Τιφλίδας. Θείος του είναι ο Οδυσσέας Δημητριάδης, που διετέλεσε μαέστρος και καλλιτεχνικός διευθυντής των συμφωνικών ορχηστρών της Τιφλίδας και της Μόσχας καθώς και των Μπαλέτων Μποσόι.

Ένα όνομα με τεράστιο εκτόπισμα στους καλλιτεχνικούς χώρους, που πριν λίγο καιρό είχε φιλοξενηθεί στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών σε ηλικία 90 ετών. Ένας άνθρωπος, που στήριξε επανειλημμένα το Γιώργο Μεταξά στα μουσικά του βήματα.

Ο Μεταξάς συνέχισε τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο της Γεωργίας κερδίζοντας υποτροφία για το Πανεπιστήμιο της Μόσχας. Υπήρξε καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Άλμα Άτα (πρωτεύουσας του Καζακστάν για 24 χρόνια. Μαθητές του υπήρξαν μεγάλοι μουσικοί που διακρίθηκαν και είχαν σπουδαία σταδιοδρομία στο μουσικό στίβο. Ανάμεσά τους μέλη των συμφωνικών της Ρωσίας, αρκετά μέλη των Σολίστ όπως ο βιολιστής Σιρλιμπάεβ και μέλη του Κουαρτέτου Πατρών.

Έχει γράψει συμφωνικά έργα και μουσική για θέατρο, όπως τη μουσική για τη θεατρική παράσταση "Αντίο Ιούδα" που ανέβηκε στο διάσημο θέατρο του Λέρμοντοφ. Επίσης έχει συνθέσει μουσική για κινηματογράφο, όπως για ταινίες κινούμενων σχεδίων, καθώς και τη μουσική επένδυση της σπουδαίας γεωργιανής ταινίας "Ομπρέλα" του σκηνοθέτη Σενγκέλια, την οποία παρουσίασε ταυτόχρονα με την προβολή της ταινίας μαζί με τον σπουδαίο βιολιστή Ανατόλι Μπέλικοφ (κατοπινό μέλος της ονομαστής Ορχήστρας Δωματίου του Παρισιού υπό τη διεύθυνση του μαέστρου Daniel Barenboim). Έχει κάνει ενορχηστρώσεις για τη big-band της Ραδιοτηλεόρασης στη Ρωσία. Στο χώρο της τζαζ βρίσκεται 22 χρόνια έχοντας παίξει σε πολλά φεστιβάλ (Σιβηρίας, Μόσχας, Αγίας Πετρούπολης, χωρών Βαλτικής). Στην ονομαστή δισκογραφική εταιρία Melodia της Ρωσίας ηχογράφησε δική του σύνθεση όπως παρουσιάστηκε στο σπουδαίο τζαζ φεστιβάλ της Σιβηρίας "Αστέρια της Τζαζ". Το 1996 καταφέρνει μέσω της πατρικής εταιρείας "Παλμός" και του Δημοτικού Ωδείου Πάτρας να εκδώσει το πρώτο του cd "My friend Mephisto", όπου έχουμε το

παίξιμο μιας αποκαλυπτικής τζαζ εμπνευσμένης από μια κορυφαία στιγμή

της παγκόσμιας ποιητικής δημιουργίας, τη συνάντηση του Φάουστ με τον Μεμφιστοφελή, όπως περιγράφεται στο "Φάουστ" του Γκαίτε.

Από το 1994 ο Μεταξάς έχει εγκατασταθεί μόνιμα στην Πάτρα και από τότε δουλεύει σαν καθηγητής του Δημοτικού Ωδείου διδάσκοντας πιάνο τζαζ στο μοντέρνο τμήμα.

Η πρώτη του επαφή με την πατρίδα του πατέρα του έγινε στις 7 Νοεμβρίου του 1975 με την επίσκεψή του στον Πειραιά, ανήμερα της γιορτής και της Μεγάλης Παρέλασης της Μόσχας για την Οκτωβριανή Επανάσταση. Η δεύτερη εισόδός του στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε πριν 7 χρόνια με τη συμμετοχή του σ' ένα Φεστιβάλ Ελλήνων Μουσικών από τη Ρωσία, που έγινε στον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη. Στο ίδιο φεστιβάλ είχε λάβει μέρος και ο σημερινός εξάρχων των Σολίστ Γιάννης Μαυριδής.

Στις μέρες μας ο Γιώργος Μεταξάς έχει ετοιμάσει μια εξαιρετική μουσική εργασία, που έχει σαν πρώτη ύλη παραδοσιακούς ρυθμούς και τραγούδια της Κολχίδας.

Η Κολχίδα, τόπος μνήμης για τους Έλληνες από την εποχή της Αργοναυτικής εκστρατείας, δέχθηκε τα βαρύτερα ίχνη του Ελληνικού πολιτισμού και κατά τη θριαμβευτική προέλαση του Μ. Αλεξάνδρου. Από τότε ανάμεσα στα πολυάριθμα ξένα στοιχεία σημαντική θέση κατέχει το ελληνικό. Είναι χαρακτηριστικό ότι στις διάφορες γλώσσες, που μιλούνται στην περιοχή, περιέχονται παρεφθαρμένες ελληνικές λέξεις. Μετά τις κοινωνικές ανακατατάξεις του ανατολικού μπλοκ το κύμα φυγής των κατοίκων ήταν μεγάλο. Μεταξύ αυτών πολλοί μουσικοί, που στελέχωσαν στους νέους τόπους συμφωνικές ορχήστρες, τζαζ συγκροτήματα, ωδεία και μουσικές σχολές.

Ο Μεταξάς έζησε από κοντά τους ρυθμούς και τις μελωδίες της Κολχίδας. Ήταν τραγούδια που παίζονταν σε γάμους, κηδείες, γενέθλια και γενικά κάλυπαν όλες τις δραστηριότητες των ντόπιων. Αποδίδονταν οργανικά με κλαρίνο, βιολί, μικρό ακορντεόν, τσαγκούρι (είδος μικρού διχορδου ουτιού) και κρουστά χειρών. Ο Μεταξάς διαπιστώνει ομοιότητες στην ενδυμασία των χο-

ρευτών και στα βήματα του χορού αλλά και μικροδιαφορές στη μουσική όταν άκουσε τα ποντιακά της Θεσσαλονίκης. Τα ποντιακά της Γεωργίας χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη πολυπλοκότητα στο ρυθμό (πολυρυθμικά) και έντονο αυτοσχεδιαστικό ύφος, αφού οι μουσικοί δε γνωρίζουν νότες.

Η παρέμβαση του Μεταξά ήταν καταλυτική αφού οι ρυθμοί περνώντας απ' το δικό του μουσικό φίλτρο στο πιάνο μεταμορφώθηκαν κρατώντας βέβαια τ' αναγνωρίσιμα παραδοσιακά χαρακτηριστικά τους. Η μουσική του Μεταξά αρχικά φέρνει στο νου τζαζ μνήμες παιγμένες με κλασική φόρμα. Οι συνθέσεις αναπτύσσονται αυτοσχεδιαστικά. Είναι όμως αξιοσημείωτο ότι ο συνθέτης δε γράφει με αυτοσχεδιαστική λογική, αλλά έχει τόσο ανεπτυγμένη ηχητική μνήμη, που κάθε φορά που παίζει λειτουργεί σα να συνθέτει. Η διαφορά του μ' έναν αυτοδίδακτο πιανίστα είναι μεγάλη αφού ουσιαστικά είναι ένας κλασικός πιανίστας που παίζει τζαζ.

Το υλικό αυτής της πρόσφατης δουλειάς του, λόγω της ενότητάς του και της μεγάλης αξίας του θα μπορούσε να αποτελέσει μια ξεχω-

Φωτο: Αλέξανδρος Κολτσιανίνης

ριστή ηχογράφηση σε cd και προς την κατεύθυνση αυτή θα κινηθεί ο Γιώργος Μεταξάς, που προτίθεται να εμπλουτίσει τις συνθέσεις του και με άλλες οργανικές φωνές, που θα πλαισιώσουν το πιάνο.

Η μουσική του αυτή εργασία περικλύεται στις εννέα νέες του συνθέσεις με τη θεματική ενότητα "Τα Μουσικά Τετράδια της Κολχίδας".

Ημερησία. Τραγούδι από μια φωνή. Είναι τραγούδι του τραπέζιου για το κρασί. Φέρνει το όνομα του τόπου της Κολχίδας που συναντάται.

Χορός Μεγκρέλια. Πολεμικός χορός σε ρυθμό 4/4, που φέρει το όνομα Μικρή Ελλάδα.

Πρωινό της πόλης. Αργός γυναικείος χορός από την περιοχή Κάρτλι.

Σαλαχό. Γρήγορος χορός για έναν, που χορεύεται με μαντίλι στο παζάρι. Συναντάται ακριβώς ίδιος στο Αζερμπαϊτζάν, την Αρμενία κ.α.

Παιδικό όνειρο. Ρομάντζα από αστικό τραγούδι σ' ένα αργό μελαγχολικό τέμπο, που θυμίζει το έργο του παλιού συγκλονιστικού τραγουδιστή του Καυκάσου Σαγιάντ Νοβά, δολοφονημένου στη Γεωργία από τους Τούρκους.

Τραγούδι της Γκούρια. Χορωδιακό της περιοχής για 4 φωνές. Αποδίδεται από απλούς καθημερινούς ανθρώπους (άνδρες, γυναίκες, παιδιά).

Ποντιακός χορός σε ρυθμό 7/8. Χαρούμενος χορός που ακούγεται στους γάμους.

Σεχραζάτ. Πρωτότυπη σύνθεση του Γιώργου Μεταξά με ανατολίτικο τρόπο, κλασική φόρμα κι αναφορές στη τζαζ. Μικρή εισαγωγή και φανταστικό βαλς.

Πολεμικό συρτάκι. Πολεμικός χορός, που παίζεται για την προετοιμασία της μάχης προκειμένου να τονωθεί το ηθικό των στρατιωτών. Στο φινάλε επιδιώχθηκε να δοθεί μια ατμόσφαιρα φόβου.

Οι πρόσφατες αυτές μουσικές συνθέσεις, που κυοφόρησε ο σημαντικός σύγχρονος αυτός μουσικός θα παρουσιαστούν για πρώτη φορά από τον ίδιο στο πιάνο στην αίθουσα "Κωνσταντίνος Κυδωνιάτης" του Ωδείου Πατρών - Φιλαρμονικής Εταιρείας την Παρασκευή 2 Απριλίου. Η συναυλία διοργανώνεται από το "Δόντι" με την υποστήριξη του Ωδείου Πατρών - Φιλαρμονικής Εταιρείας και η είσοδος για το κοινό είναι ελεύθερη.

* Η συγγραφή αυτού του άρθρου προήλθε από εκτεταμένη συζήτηση με το Γιώργο Μεταξά παρόντος του Γιάννη Μουρτζόπουλου που βοήθησε ουσιαστικά σ' αυτή, καθώς και από την ακρόασή μου στις καινούριες συνθέσεις του πιανίστα.

Σχολές έχουμε, χορός υπάρχει;

Η πρώτη μου επαφή με το χορό έγινε σε μια πολύ όμορφη και μεγάλη αίθουσα χορού που ανήκει στο νεοκλασικό κτίριο στο οποίο στεγάζεται ακόμα και σήμερα η Φιλαρμονική Εταιρεία Πατρών (έτος ίδρυσης 1892) μουσικό σχολείο που είχε και παράρτημα χορού. Από τότε ως σήμερα έχουν ξεπηδήσει 11 σχολές χορού στο κέντρο της πόλης αλλά και στα προάστια της - υπάρχουν επίσης ελληνικά συγκροτήματα χορού, Λύκειο των Ελληνίδων, Χορευτικό Συγκρότημα του Δήμου κ.α.

Η Πάτρα έχοντας ένα πολύ όμορφο θέατρο - το θέατρο Απόλλων που είναι μικρογραφία της Σκάλας του Μιλάνου - γνώρισε ημέρες μεγάλης πολιτιστικής ακμής - την προπολεμική περίοδο και κατά τη διάρκεια της κατοχής.

Τα τελευταία δέκα χρόνια, έχοντας επιστρέψει στην πόλη μου μετά από τις σπουδές μου, ανήκω στο χορευτικό δυναμικό της πόλης δουλεύοντας ταυτόχρονα στη σχολή μου και χορογραφώντας και χορεύοντας για την ομάδα μου που έχει το όνομα "ΠΑΡΟΥΣΙΑ".

Η εμπειρία μου από την Πάτρα είναι σύνθετη. Καταρχήν

της Τατιάνας Λοβέρδου

μου δόθηκε η ευκαιρία να δουλέψω ταυτόχρονα για το διπλό αυτό έργο (σχολή και ομάδα) στον ίδιο χώρο για αρκετά χρόνια με τον ίδιο σταθερό πυρήνα ανδρώπων, οι οποίοι, αν και ερασιτέχνες στην πλειοψηφία τους, υπηρέτησαν με αυτοθυσία και μεράκι καθημερινά την υπόθεση του "Χορού". Ο Δήμος της Πάτρας κυρίως και το Πανεπιστήμιο στήριξαν την προσπάθεια αυτή με τις επιχορηγήσεις τους και την καλή τους διάθεση. Ξεχωριστή στιγμή στην πορεία της ομάδας ήταν η συμμετοχή της στο Διεθνές Φεστιβάλ '97 με την παράσταση "Μοντέρνοι Καιροί".

Αν δει κανείς αυτή την πορεία των πραγμάτων απέξω θα πει το έχει καλώς. Δεν είναι όμως στ' αλήθεια έτσι.

Η Πάτρα τρίτη πόλη της Ελλάδας, έχει αποστρέψει το πρόσωπό της από τη χορευτική δράση. Σε διάρκεια δέκα ετών έχουμε δει αντίστοιχα δέκα χορευτικές παραστάσεις από αθηναϊκές ομάδες χορού. (Αναφέρω τις ομάδες αυτές παρακάτω). Η πρωτοβουλία πάλι γι αυτό ανήκει στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας (Ίδρυμα Τοπάλλη) και στο Δήμο της.

Τα πολιτιστικά πράγματα της πό-

λης αντιπροσωπεύονται κυρίως από την ύπαρξη του ΔΗ.Π.Ε.Θ.Ε., της Ορχήστρας των Σολίστ που στεγάζονται μόνιμα στο θέατρο Απόλλων και των δύο Φεστιβάλ κατά την καλοκαιρινή περίοδο που πραγματοποιούνται στο Αρχαίο Ωδείο. Επίσης υπάρχει μια έντονη ερασιτεχνική θεατρική δράση από διαφορετικές ομάδες που μερικές από αυτές αξίζουν και καταξιώνονται σχεδόν σαν επαγγελματικές, μια εικαστική παρουσία σταθερή αλλά χαμηλών τόνων και μια πλούσια δράση γύρω από τη προσέγγιση του βιβλίου, διαλέξεις, ομιλίες κ.λ.π. που διοργανώνονται από διάφορους φορείς αλλά και από το Πανεπιστήμιο.

Για καιρό με απασχολούσε τι όνομα θα δώσω στην ομάδα μου, ώσπου αυτόματα ξεπήδησε από μέσα μου το όνομα "ΠΑΡΟΥΣΙΑ" σε αντίθεση με την "ΑΠΟΥΣΙΑ" των χορευτικών πραγμάτων που βιώνουμε καθημερινά με οδυνηρό τρόπο στην Πάτρα, όσοι από μας πασχίζουμε να αποδείξουμε με τη δουλειά μας ότι ο χορός είναι μια τέχνη με ιδιαίτερη ομορφιά, απαραίτητη στη ζωή μας για πολλούς διαφορετικούς λόγους.

Η απουσία αυτή συνίσταται στην παντελή έλλειψη ομιλιών, εκδηλώσεων, παρουσιάσεων που να έχουν σαν αντικείμενο τον έντεχνο χορό. Οι εξαιρέσεις αυτού του κανόνα είναι οι ετήσιες επιδείξεις της δουλειάς των σχολών, οι λιγοστές παραστάσεις αθηναϊκών ομάδων (Ομάδα Εδάφους - Ροές της Σ. Σπυράτου - ομάδα Χορού της Ερ. Πίττα - το Χορόδραμα της Ραλλούς Μάνου - η ομάδα Χορού της Β. Μπαρμούση - η Σόλο παρουσίαση της Αναστασίας

Λύρα και η ομάδα Σχεδία). Το ποσοστό εμφάνισης των ομάδων αυτών ήταν μία ή δύο βραδιές μέσα στην κάθε χρονιά.

Επίσης πρέπει να αναφέρω τη μία παρουσία της πατρικής ομάδας "Σύνδεση" της Μπεττίνας Κάτσενου και το χοροθεατρικό σχήμα της Μάρως Γαλάνη που έχει πραγματοποιήσει κυρίως δρώμενα σε εξωτερικούς χώρους και μία ή δύο εμφανίσεις σε καλοκαιρινό θέατρο της πόλης. Μοιραία ξεπηδά το ερώτημα: Είναι λογικό να ζεις σε μια πόλη με τόσες σχολές χορού και χορός να μην υπάρχει; Ούτε μία φορά ο Δήμος της πόλης μας δεν σκέφτηκε να διοργανώνει ένα τριήμερο χορευτικών εκδηλώσεων, ούτε ένας διανοούμενος δεν επεχείρησε να κάνει μια ομιλία γύρω από το χορό, αλλά βέβαια ούτε και εμείς που έχουμε τις σχολές χορού πήραμε κάποια ουσιαστική πρωτοβουλία, είτε να συνδεθούμε μεταξύ μας είτε να ξεκινήσουμε ένα διάλογο με το Δήμο. Οπου μας λείπει η επικοινωνία, λείπει και η συλλογική δράση.

Ελπίζω ότι με το άρθρο μου αυτό θέτω τον προβληματισμό για το ξεκίνημα ενός διαλόγου που αφορά όλους μας. Επίσης βρίσκω σημαντική την επαφή μας με το Σωματείο Χορού και Ρυθμικής που βρίσκεται στην Αθήνα και θα μπορεί να στηρίξει ίσως κάποιες ιδέες και πεποιθήσεις ή να φωτίσει τυχόν αμφιβολίες μας γύρω από πρακτικά θέματα που αφορούν στον κλάδο μας.

Το βασικό μέρος του κειμένου δημοσιεύτηκε στο περιοδικό "Χορός" τ. 32.

Από το Νόμπελ στη μεγάλη οθόνη

Του Αλέξη Γκλαβά

Δύο γεγονότα σημάδεψαν το 67ο έτος από την γέννηση της Τόνι Μόρρισον. Η κυκλοφορία τον Ιανουάριο του 1998 στις Η.Π.Α. του 7ου μυθιστορηματός της "Παράδεισος" και η πρεμιέρα (Οκτώβριος 1998) της μεταφοράς στην μεγάλη οθόνη του best-seller της "Αγαπημένη", από την Όπρα Γουίνφρεϋ, η οποία κρατά και τον ρόλο της Σήθ.

Στα 1993 η Τόνι Μόρρισον γινόταν η πρώτη έγχρωμη που βραβεύονταν με το βραβείο Νόμπελ για την λογοτεχνία. Πέντε χρόνια αργότερα η "Αγαπημένη" της, πήρε τον δρόμο για την μεγάλη οθόνη χάρη στην Όπρα Γουίνφρεϋ.

Η Τόνι Μόρρισον, κατά κόσμον Χλόη Αντωνία Γουόφορντ (Chloe Anthony Wofford), γεννήθηκε το 1931 στο Λωρραϊν, μιά μικρή πόλη στο Βόρειο Οχάιο γεμάτη μετανάστες Ευρωπαίους, Μεξικάνους και μαύρους του Νότου - δραπετές κατά τη μεγάλη πλειοψηφία τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην πρώτη δημοτικού, η Τόνι Μόρρισον ήταν το μοναδικό μαύρο παιδί της τάξης, καθώς επίσης και το μόνο που ήξερε να διαβάσει.

Εκεί θα επιστρέψει - περίπου 40 χρόνια αργότερα - τοποθετώντας την υπόθεση του πρώτου βιβλίου της "Γαλάζια μάτια" ("The bluest eye") στην ίδια περιοχή. Μιά "επιστροφή" που χαρακτηρίζει τη λογοτεχνία της Τόνι Μόρρισον. Ο πατέρας της, Τζωρτζ - ηλεκτροσυγκολλητής στα ναυπηγεία - πάσχιζε να της μεταδώσει μιά δική του οπτική έλλειψης εμπιστοσύνης και περιφρόνησης για τους λευκούς. Η ίδια λέει: "Ο πατέρας μου ήταν ρατσιστής. Τα δύσκολα παιδικά του χρόνια στην

Στην απονομή του Νόμπελ

πολιτεία της Τζωρτζια, οι εικόνες και οι αναμνήσεις που κουβαλούσε από τους ενήλικες λευκούς του παρελθόντος του, είχαν επηρεάσει βαθύτατα την κρίση του, ώστε να αντιμετωπίζει κάθε λευκό με επιφυλακτικότητα και περιφρόνηση".

Μιά στάση που προκαλεί ένα θεικό είδωλο στην Τόνι. Να δει τον ρατσισμό που - έστω και παθητικά - γεννιέται στον καταπιεζόμενο σε σχέση με τον καταπιεστή. Καταλογίζει στους ομοφύλους της ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης, όταν γράφει την "Σούλα" (1973). Σημαντική επιρροή στην Μόρρισον είχε επίσης η ύπαρξη μιας μητριαρχικής γραμμής στην οικογένειά της. Η Μόρρισον αντανακλάται πάνω στους γάμους της μητέρας, της γιαγιάς και της προγιαγιάς της.

"Η λέξη "σύντροφος" μου έρχεται στο μυαλό όταν αναφέρομαι στους γάμους που ξέρω. Θυμάμαι πολύ καλά τους γονείς της μητέρας μου καθώς και την προγιαγιά μου. Ήταν χρόνια χήρα, πολύ πριν γεννηθώ, αλλά όταν έμπαινε σ' ένα δωμάτιο, όλοι όσοι ήταν μέσα σηκώνονταν όρθιοι. Αισθανόμουν την "εξουσία" αυτών των γυναικών".

Μια "εξουσία" που εν δυνάμει υπάρχει στα μυθιστορήματα της Μόρρισον. Το 1949 τελείωσε το γυμνάσιο του Λωρραϊν, για να περάσει στο Χάρβαρντ, κουβαλώντας μαζί της το όνειρο να γίνει χορεύτρια και τις επιρροές της από τον Τολστόι, τον Ντοστογιέφσκι, τον Φλωμπέρ και την Ωστιν. Τελειώνοντας το Χάρβαρντ το 1953 συνέχισε για διδακτορικό στο Πανεπιστήμιο του Κορνέλιον στην Ιθάκη της Ν. Υόρκης, για να διδάξει στη συνέχεια στο Πανεπιστήμιο του Χιούστον, στο Τέξας (1955-57), για να επιστρέψει στην συνέχεια στο Χάρβαρντ σαν μέλος του διδακτικού προσωπικού.

Το πρώτο της μυθιστόρημα "Γαλάζια μάτια" ("The bluest eye") ξεκίνησε σαν άσκηση ύφους σε μιά λογοτεχνική ομάδα στην οποία κάθε μέλος έπρεπε να φέρει ένα μικρό κείμενο ή ποίημα για συζήτηση. Ήταν μιά ιστορία για μιά πιτσιρίκα των νιάτων της, που ονειρευόταν και προσευχόταν καθημερινά να αποκτήσει γαλάζια μάτια. Χρειάστηκε να περάσουν πέντε χρόνια για να εξελιχθεί αυτή η μικρή ιστορία σε μυθιστόρημα και σχεδόν οκτώ για να εκδοθεί (1970).

Τρία χρόνια αργότερα ήταν η σειρά της "Σούλα" ("Sula") να δει το φως της δημοσιότητας. Η ιστορία της φιλίας ανάμεσα σε δυο ενήλικες έγχρωμες, μίας φιλίας που δοκιμάζεται και ραγίζεται με επίκεντρο τον

αδρό χαρακτήρα της στίθασης, επαναστάτριας, σεξουαλικά χειραφετημένης και κοινωνικά ασυμβίβαστης πρωταγωνίστριας. Ένα βιβλίο σκληρό, ανατρεπτικό, έργο διαμαρτυρίας, γεμάτο βία, μοναξιά, ερωτισμό, πόνο και απογοήτευση. Υποψήφιο για το Εθνικό βραβείο βιβλίου το 1975, περιορίστηκε τελικά στην ανάδειξή του σαν "βιβλίο της χρονιάς". Επισκέπτρια λέκτωρ στο Πανεπιστήμιο του Γέιλ τις χρονιές 1976-77, άρχισε να γράφει το τρίτο της μυθιστόρημα "Το τραγούδι του Σόλομον" ("Song of Solomon").

Σ' αυτό το έργο η Μόρρισον δημιουργεί ισχυρούς αντρικούς χαρακτήρες - έγχρωμους πάντα - σαν του μαύρου επιχειρηματία Mason Dead που προσπαθεί να κρύψει τις ρίζες του από σκλάβους του Νό-

του για να προστατεύσει την οικογένειά του, με αποτέλεσμα να οδηγήσει το γιό του σε αντίθετο από το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Το βιβλίο τιμήθηκε την ίδια χρονιά (1978) με το Εθνικό Βραβείο Κριτικών και το βραβείο της Ακαδημίας Γραμμάτων και Τεχνών. Θα ακολουθήσει το 1981 το "Παιδί από κάρβουνο" ("Tar baby"), το πιο φιλόδοξο βιβλίο της σύμφωνα με τους Times της Νέας Υόρκης. Σ' αυτό η Μόρρισον συνεχίζει την ενδελεχή παρατήρηση και την ουσιαστική τομή των σχέσεων ανάμεσα σε μαύρους και λευκούς, μαύρους και μαύρους, γυναίκες και άντρες.

Ακολουθούν έξι χρόνια μέχρι το 1987 που κυκλοφορεί η "Αγαπημένη" ("BeLoved"), που αποσπά το βραβείο Πούλιτζερ για το 1988. Ένα δυνατό, πολλές φορές σκληρό, αλλά και λυρικό πα-

ράλληλα βιβλίο που διηγείται την ιστορία της πρώην σκλάβας Σηθ, βασισμένη στην πραγματική ιστορία της σκλάβας Μάργκαρετ Γκάρνερ που - το 1851 - δραπέτευσε μαζί με τα παιδιά της στο Οχάιο από τη φυτεία του αφεντικού τους στο Κεντάκυ. Όταν εντοπίστηκε και έφθασε στα πρόθυρα της σύλληψης προτίμησε να αποπειραθεί να σκοτώσει τα παιδιά της παρά να οδηγηθούν πάλι στη φυτεία. Το ένα από τα παιδιά τελικά πέθανε, η Γκάρνερ οδηγήθηκε στη φυλακή και αυτό το πεθαμένο παιδί έγινε η "Αγαπημένη" που στοιχειώνει το μυθιστόρημα της Μόρισον, μιά και η Σηθ υποδέχεται στο σπίτι το φάντασμά του και ζει μαζί του.

Έχουν μεσολαβήσει μιά σειρά από δοκίμια, η ανακήρυξη της σαν καθηγήτριας στην έδρα "Άλμπερτ Σβάιτσερ" των Ανθρωπιστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Ν. Υόρκης και ένα θεατρικό έργο "Dreaming Emmett" βασισμένο πάνω στη δολοφονία ενός νεαρού μαύρου που δολοφονήθηκε από λευκούς το 1955 γιατί σφύριξε σε μία λευκή.

Την ίδια χρονιά η Μόρισον εκλέγεται σαν τακτική καθηγήτρια της έδρας "Robert F. Goheen" των Ανθρωπιστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Princeton, και αρχίζει να γράφει το όο μυθιστόρημά της "Jazz", μιά σκληρή, δυνατή ερωτική ιστορία και παράλληλα ένα δοκίμιο για την ζωή στους χρόνους του '20. Τους χρόνους της jazz. Το μυθιστόρημα κυκλοφορεί πέντε χρόνια μετά (1992), ενώ την επόμενη χρονιά η Τόνι Μόρισον παίρνει την ύψιστη διάκριση, το Νόμπελ Λογοτεχνίας.

Είναι η πρώτη μαύρη και η έβδομη - τότε - γυναίκα που βραβεύεται από τη Σουηδική Ακαδημία. Τον Ιανουάριο του 1998 κυκλοφόρησε στις Η.Π.Α. - και ένα χρόνο αργότερα στην Ελλάδα - το 7ο μυθιστόρημα της Μόρισον "Παράδεισος" ("Paradise"). Ένα μυθιστόρημα στο οποίο η συγγραφέας επανέρχεται στο αγαπημένο της θέμα, αυτό της φυλετικής προκατάληψης ακόμα και μεταξύ εγχρώμων, μ' ένα ευρύτατο ιστορικό πλαίσιο, που ξεκινά από τα χρόνια της "ανοικοδόμησης" (1871-76), για να φτάσει στα τέλη της δεκαετίας του '60 με τον Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, τους Μαύρους Πάνθηρες, την αντίθεση στον βρώμικο πόλεμο του Βιετνάμ, τη διακήρυξη της "μαύρης δύναμης" και την συ-

γκρότηση της "αφροαμερικάνικης" ταυτότητας. Ένα ιστορικό πλαίσιο το οποίο υπάρχει σ' όλα τα έργα της μια και η ίδια παραδέχεται:

"Ενδιαφέρομαι για τον τρόπο με τον οποίο το παρελθόν επηρεάζει το μέλλον και πιστεύω ότι, αν καταλάβουμε λίγο περισσότερο την λειτουργία της ιστορίας, θα μπορούσαμε αυτόματα να κατανοήσουμε πολύ περισσότερα πράγματα για την καθημερινή ζωή".

Ο τόπος του Παραδείσου, η πόλη Haven (απάνεμο λιμάνι, όρμος), στην οποία εξελίσσεται η ιστορία μετονομάζεται σε Ρούμπι μετά τον πόλεμο. Η πόλη πήρε το όνομά της από ένα γλυκό, γελαστό μαύρο κορίτσι που αρρώστησε και πέθανε γιατί στους έγχρωμους απαγορευόταν η είσοδος στο νοσοκομείο της περιοχής και η παρακολούθησή τους από κανονικό γιατρό. Μιά πόλη χαμένη κάπου στην Οκλαχόμα. Οι κάτοικοί του μαύροι που εγκαταστάθηκαν μετά τον Δεύτερο μεγάλο πόλεμο γιατί ένοιωσαν να απειλούνται από τους λευκούς. Ζουν σε μιά απόλυτη ευτυχία μέχρις ότου βλέπουν τους δικούς τους ανθρώπους να μεταμορφώνονται σε κτηματίες και τραπεζίτες. Και μιά διπλανή εγκαταλελειμμένη έπαυλη, ένα παλιό καθολικό σχολείο για τις μικρές Ινδιάνες της περιοχής γνωστό σαν "μοναστήρι" να μετατρέπεται σε καταφύγιο γυναικών, μαύρων και λευκών που εκούσια ή ακούσια έχουν εξοριστεί από μιά εξουσιαστική, ανδροκρατούμενη κοινωνία.

Η κριτική χαρακτήρισε τούτο το μυθιστόρημα της Μόρισον σαν το καλύτερο και ταυτόχρονα πιο πρωτότυπο και το πιο παράξενο από τα βιβλία της. Ένα βιβλίο που κλείνει μιά "τριλογία" της αγάπης. Που αφού μίλησε για την μητρική αγάπη στην "Αγαπημένη", για τον παθιασμένο έρωτα στο "Jazz", μιλά τώρα για το θρησκευτικό βίωμα, για την αγάπη προς τον Θεό.

Η Τόνι Μόρισον σήμερα, μοιράζεται τον χρόνο της ανάμεσα στο Πανεπιστήμιο του Πρίνστον όπου διδάσκει και την Νέα Υόρκη όπου ζει. Τα μυθιστορήματά της κυκλοφορούν στην Ελλάδα από τις εκδόσεις "Νεφέλη", εκτός από το "Τραγουδι του Σόλομον" που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις "Οδυσσέας".

"Αγαπημένη": Η ταινία

Η ταινία εκτυλίσσεται στο Οχάιο το 1873, οκτώ χρόνια μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου και δεκαοκτώ μετά την απόδραση της Σηθ από τη φυτεία, στην οποία είχε κατακοιμηθεί από τους γιούς του ιδιοκτήτη και είχε μαστιγωθεί τόσο σκληρά, ώστε τα σημάδια στην πλάτη της να είναι ανεξίτηλα. Η Σηθ ζει μαζί με την έφηβη κόρη της Ντένβερ, την οποία υποδύεται εκπληκτικά η νεαρή Kimberly Elise, σ' ένα σπίτι στοιχειωμένο από το πνεύμα της "Αγαπημένης".

Οι δύο γυναίκες έχουν στήσει τη ζωή τους ισορροπώντας μεταξύ πραγματικότητας και παραισθήσεων σε αντίθεση με τον σύντροφο της Σηθ, Πωλ Ντι, ο οποίος έχει αποδράσει από την ίδια φυτεία, αλλά δεν αντέχει να ζει σε τόσο τρομακτικό κλίμα. Μιά τεταμένη κατάσταση, η οποία θα ενταθεί ακόμα περισσότερο, όταν μιά παράξενη νέα γυναίκα, που κινείται σαν μαριονέτα και αυτοαποκαλείται "Αγαπημένη", έρχεται να ζήσει μαζί τους".

Η ταινία προσπαθεί -και σε πολύ μεγάλο βαθμό καταφέρνει- να μείνει πιστή στο βιβλίο της Μόρισον, ακολουθώντας ακόμη και τα χρώματα των φορεμάτων, τις σκηνικές εναλλαγές των εποχών, τους διαλόγους. Η ίδια η Μόρισον που είδε την ταινία πριν από την επίσημη προβολή της δήλωσε πως, "έκαναν κάτι που θεωρούσα ανέφικτο. Κατάφεραν να αποτυπώσουν στην ταινία τη δουλειά μου, όχι σε επίπεδο θεωρητικό και αφαιρετικό, αλλά σε επίπεδο ατομικό".

Οι συντελεστές

Oprah Winfrey.....	Sethe
Danny Glover.....	Paul D
Thandie Newton.....	Αγαπημένη
Kimberly Elise.....	Denver
Beah Richards.....	Baby Suggs
Lisa Gay Hamilton.....	Younger Sethe
Albert Hall.....	Stamp Paid
Irma P. Hall.....	Ella
Carol Jean Lewis.....	Janey Wagon
Kessia Randall.....	Amy Denver
Jason Robards.....	Mr. Bodwin
Σκηνοθεσία.....	Jonathan Demme
Παραγωγή.....	Ed Saxon, Jonathan Demme, Gary Goetzman, Kate Forte, Oprah Winfrey
Μουσική.....	Rachel Portman
Φωτογραφία.....	Tak Fujimoto
Κοστούμια.....	Colleen Atwood
Σενάριο.....	Akosua Busia, Richard La Gravenese, Adam Books, πάνω στο ομώνυμο μυθιστόρημα της Μόρισον
Διάρκεια.....	172 λεπτά

Η Όπρα Γουίνφρεϊ, Σηθ, στην "Αγαπημένη". Δεξιά μαζί με τις Τόντι Νιούτον και Κίμπερλι Ελιζ.

Μια νοερή επίσκεψη στη Θεσσαλονίκη...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΖΗΤΡΟΣ"

Του Παναγιώτη Φωτίου

"Η αλήθεια ως ενικός είναι άλεχτη η αλήθεια λέγεται πληθυντικός: υπάρχουν αλήθειες" Ν. ΚΑΡΟΥΖΟΣ

Η Θεσσαλονίκη έχει το δικό της πνευματικό στίγμα και συνέχεια έχει κάτι να μας παρουσιάσει στον τομέα της πολιτιστικής παρουσίας και δημιουργίας. Πολλά καλά προβλήθηκαν και πολλά προβλήματα αναδείχθηκαν με την ευκαιρία της ανακήρυξης της ως πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ευρώπης.

Δεν θα μας απασχολήσουν αυτά. Θ' αναφερθούμε στη δραστηριότητα ενός εκδοτικού οίκου που ιδρύθηκε πρόσφατα, Οκτώβριος 1996, για τρεις κυρίως λόγους:

α. Γιατί στο σύντομο αυτό διάστημα έδωσε στην αγορά και τους βιβλιόφιλους 40 τίτλους βιβλίων καλοτυπωμένων και καλαίσθητων βιβλιοδετικά.

β. Έχει δώσει, από την πρώτη στιγμή, ιδιαίτερο βάρος στη φιλοσοφία και κυρίως στους αρχαίους Έλληνες συγγραφείς, προσφέροντάς τους στο αναγνωστικό κοινό στο πρωτότυπο και σε μετάφραση με εισαγωγή και σχόλια.

γ. Τη σειρά αυτή των Αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων διευθύνει ο κ. Ι. Σ. Χριστοδούλου, ο οποίος κατάγεται από την Πάτρα και εδώ τελείωσε το Κλασικό Λύκειο. Ζει και εργάζεται τώρα ως πανεπιστημιακός ερευνητής και δάσκαλος στη Θεσ/νίκη.

Ο ίδιος μεταφράζει και επιμελείται τα περισσότερα από τα βιβλία που σχετίζονται με την αρχαία ελληνική γραμματεία και κυρίως τη φιλοσοφία.

1. ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ, Διατριβαί (Α,Β,Γ, και Δ)
2. Λουκιανός, Διατριβή Γ
3. ΠΛΑΤΩΝ, Πολιτικός
4. Αριστοτέλης, Περί ψυχής.

Η πρώτη παρατήρηση που μπορεί να κάνει κανείς, είναι ότι η επανέκδοση και παρουσίαση των κειμένων αυτών έχει μεγάλο ενδιαφέρον. Είναι κείμενα επίκαι-

ρα και σημαντικά.

Α. ΠΛΑΤΩΝ, "Πολιτικός"

Φαίνεται ότι όλο και περισσότερο η πολιτική θα καθορίζει τελικά την πορεία της ατομικής και κοινωνικής ζωής και ο ρόλος του πολιτικού θα είναι σημαντικός. Η μεγάλη αποχή των σημερινών ανθρώπων από τα κοινά και την πολιτική ζωή, όπως την ξέρουμε, δεν αναιρεί το ρόλο της πολιτικής και των πολιτικών.

Όπως ο "καλός" φιλόσοφος "θέτει ερωτήματα και προβλήματα και δημιουργεί έννοιες" έτσι και ο "καλός" πολιτικός οφείλει:

- α. να γνωρίζει
- β. να ενδιαφέρεται για τους πολίτες
- γ. Να μορφώνει - διαπαιδαγωγεί τους πολίτες.

Και σήμερα έχουμε ανάγκη από τέτοιους πολιτικούς και όχι μόνο από ικανούς τεκνοκράτες που θα διαχειρίζονται τα οικονομικά.

Το πολιτικό ήθος είναι έννοια ευρύτερη και περιλαμβάνει και εμάς τους απλούς πολίτες. Οι πολιτικοί έχουν τις δικές τους ευθύνες, τις οποίες σε μεγάλο βαθμό πρώτος ο Πλάτων προσδιόρισε.

Β. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, "Περί ψυχής"

Ο μεγάλος αυτός κλασικός φιλόσοφος και σπουδαίος δάσκαλος μας έδειξε τρόπους προσέγγισης της πραγματικότητας με εμπειρικά μέσα, με την παρατήρηση και τη λογική επεξεργασία των δεδομένων για να καταλήξουμε σε συμπεράσματα που θα στηρίζονται σε ασφαλή στοιχεία. Ως ιδρυτής της Λογικής Επιστήμης, θέσπισε αυστηρούς κανόνες και όρισε πλαίσιο και

κριτήρια για να ελέγχεται το ορθόν των αποδείξεων και των λογικών συμπερασμάτων.

Δυσκολεύεται όμως ο άνθρωπος μπροστά "στα όνειρα, τη φαντασία, το λόγο, τη σκέψη".

Και δύσκολο ήταν το ερώτημα περί ψυχής:

Τι είναι ψυχή; Ο Αριστοτέλης δεν ασχολείται με τη μεταφυσική της ψυχής. Γι αυτόν "είναι αιτία και αρχή του ζωντανού σώματος, η πηγή και ο σκοπός της κίνησής του. Είναι αιτία ως η μορφή των εμψύχου σώματος".

Η "μορφή" του ανθρώπου περιέχει μια "ψυχή φυτού" και μια "ψυχή

ζώου" αλλά και μια "ψυχή λογική".

Στην η σχέση ψυχής και σώματος και η φροντίδα και των δύο απαραίτητη. Εξάλλου την ευτυχία και την αρμονία στη ζωή την εξασφαλίζουν η ισορροπία και το μέτρο.

Γ. ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ, "Διατριβή"

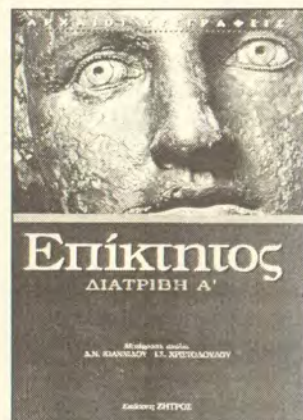
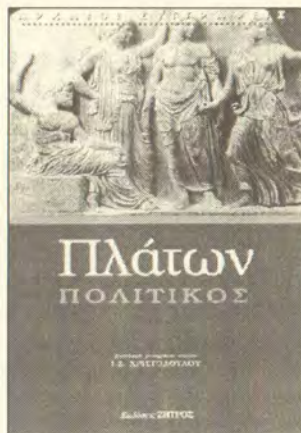
Με τον Επίκτιτο τίθεται το σοβαρό πρόβλημα του αυτοπροσδιορισμού, της ευρέσεως του εαυτού μας. Βρισκόμαστε στην ελληνιστική εποχή, έχει καταλυθεί η πόλις - κράτος και έχουν πέσει τα σύνορα.

Έχουμε να κάνουμε με μια ανοικτή κοινωνία όπου το άτομο αισθάνεται μετέωρο. Θέλει προσανατολισμό. Δεν το απασχολούν άμεσα τα κοσμο-

λογικά ερωτήματα όσο τα απλά καθημερινά - πρακτικά προβλήματα και ζητάει τη βοήθεια της φιλοσοφίας σε θέματα ηθικής και συμπεριφοράς, σκέψης και οργάνωσης της προσωπικής ζωής.

"Τον ελληνιστικό πολιτισμό μπορούμε να τον παραμοιάσουμε με τον σημερινό κό-

σμο". Και σήμερα, όπως και τότε έχουμε ανακατατάξεις, διαμόρφωση μιας διεθνούς κοινότητας και νέες κοσμοαντίληψεις.

Τον κάθε άνθρωπο απασχολεί το απλό ερώτημα: Πώς πρέπει να ζει κανείς για να προσεγγίσει την πραγματική ευτυχία και πώς ορίζεται αυτή;

Το μέτρο, η ηρεμία, "η αρμονία του πνεύματος με τον εαυτό του" η συμφιλίωση του ανθρώπου με τη φύση και τη μοίρα του είναι από τις βασικές αρχές των στωικών.

Από τα παραπάνω, όσο περιγραμμικά και αν είναι, φαίνεται ότι η προσφορά των εκδόσεων "ΖΗΤΡΟΣ" και του Ι. Σ. Χριστοδούλου είναι πάρα πολύ μεγάλη.

Με μικρή ίσως παραλλαγή ισχύουν και εδώ αυτά που τονίζει ο καθηγητής Πανεπιστημίου κ. Α. Μπαγιόνας, σε σημείωμά του στην "Καθημερινή" (7/2/1999) μιλώντας σχετικά με μια προσπάθεια των εκδόσεων "Θύραθεν - Επιλογή" (Πάλι στη Θεσ/νίκη):

"Ανεξάρτητα από όποιες αντιρρήσεις κυρίως ως προς ορισμένες μεταφραστικές επιλογές, πρέπει να είμαστε ευγνώμονες στις εκδόσεις Θύραθεν - Επιλογή (σ.σ. εδώ "ΖΗΤΡΟΣ") γιατί μας ξαναθύμισαν ελληνικά κείμενα, κάπως παραμερισμένα όχι μόνο από το ευρύ αλλά και από τα φιλολογικά τμήματα των πανεπιστημίων μας. Μας ξαναθύμισαν ότι όχι μόνο ο "διάλογος" αλλά και η πολεμική αποτελούν εξίσου αναγκαίους δρόμους για τον ορθό λόγο που τόσο περιφρονούν οι νεοσκοταδιστές των ημερών μας". Φαίνεται πως η σκέψη των Αρχαίων έχει να μας δώσει πολλά και προσφέρει διεξόδους και σήμερα.

Τα κείμενά τους μας περιμένουν. Και καλό θα ήταν οι φιλόσοφοι και οι διανοούμενοί μας, όταν δεν έχουν κάτι σημαντικό, δικό τους να μας πουν, να σιωπούν και να μπαίνουν στον κόπο να μας προσφέρουν το λόγο και τη σκέψη των παλαιότερων.

Ο σχολιασμός και η μετάφραση δεν είναι λίγο. Και είναι βέβαιο ότι μέσα σ' αυτά τα κείμενα θα βρούμε αν μη τι άλλο, την αξία της ΖΩΗΣ, του ΑΝΘΡΩΠΟΥ, τοποθετημένη πολύ ψηλά. Και έτσι θα μπορέσουμε να γνωρίσουμε τον εαυτό μας και να βρούμε κάποιον προσανατολισμό πέρα από τους λεκτικούς ακροβατισμούς των μεταμοντέρνων και την υλοφροσύνη των πραγματιστών. Γιατί κακά τα ψέματα. "Άς μην το κρύβουμε. Διψάμε για ουρανό" (Μ. Σαχτούρης).

"Τίποτα πιο υπερφυσικό απ' το ίδιο το φυσικό" θα μας πει ο ποιητής και γνωρίζει πολύ καλά πόσο δύσκολο και πόσο απλό είναι να συνειδητοποιήσουμε αυτή την απλή αλήθεια. Να δούμε κατάματα τον εαυτό μας και τον κόσμο.

...Στο χθες με τα "Πριμαρόλια"

Της Μίνας Πετροπούλου

Ταξίδι στην ΠΑΤΡΑ μιας άλλης εποχής δίνει η ΑΘΗΝΑ ΚΑΚΟΥΡΗ παραθέτοντας όλα εκείνα τα στοιχεία, που καθόρισαν την ιστορική πορεία της πόλης μας στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου.

Αθηνά Κακούρη
"ΠΡΙΜΑΡΟΛΙΑ"

Μυθιστόρημα, ΕΣΤΙΑ, Αθήνα 1998

Περπατώντας απογευματάκι Σαββάτου στους δρόμους γύρω απ' την Παντάνασσα με τα αναπαλαιωμένα κτίρια και κατηφορίζοντας τις σκάλες του Γιογκαράκη στη Γεροκωστοπούλου - τώρα, άνοιξη πια - ρουφώντας τη γλύκα του αέρα, ήρθαν στη σκέψη μου σκόρπια αποσπάσματα απ' το βιβλίο "ΠΡΙΜΑΡΟΛΙΑ". Αισθάνθηκα να γεννιέται μέσα μου μια έντονη τρυφερότητα για την πόλη που γεννήθηκα και ζω - την πόλη μου...

Ενίωσα σα να ξερα γεγονότα της καθημερινής ζωής ανθρώπων μιας άλλης εποχής, σαν κάποια στοιχεία σ' αυτούς τους δρόμους να συνωμοτούσαν για να μου δώσουν πληροφορίες για ό,τι διαδραματίστηκε πριν καιρό, από ανθρώπους, πολίτες της Πάτρας, ανώνυμους κυρίως, που συνέβαλαν για να γραφτεί η ιστορία της...

Η ΑΘΗΝΑ ΚΑΚΟΥΡΗ μ' αυτό της το βιβλίο - που του 'δωσε τ' όνομα των πλοίων που κάθε χρόνο μετέφεραν το πρώτο φορτίο σταφίδας από την Πάτρα στην Ευρώπη - καταφέρνει ν' αγγίζει τις ψυχές... Ικανότατη συγγραφέας, με ιστορικές γνώσεις, ενημερωμένη στο έπακρο για τις τότε κοινωνικές δομές, τις οικονομικές καταστάσεις και το σταφιδικό ζήτημα, με άριστη χρήση της γλώσσας και της δύναμής της, δημιούργησε ένα μυθιστόρημα που - όπως φαίνεται από τις τιμητικές διακρίσεις που της έγιναν και από τις πωλήσεις του βιβλίου, οι οποίες οδηγούν στην τρίτη έκδοση - δίκαια θα συγκαταλέγεται πλέον στα αξιολογότερα έργα της νεοελληνικής λογοτεχνίας.

Εκείνο όμως που κάνει ξεχωριστό αυτό το έργο είναι η ευαισθησία με την

οποία προσεγγίζει η συγγραφέας τα σκαμπανεβάσματα της ανθρώπινης ψυχής και η ικανότητά της να τα εκφράζει με μια εξαιρετική απλότητα και ειλικρίνεια, που - ηδελημένα ή όχι - στοχεύουν κατ' ευθείαν στην καρδιά αυτού που διαβάζει...

Σε κάνει να νιώθεις πως μιλάς για πράγματα και ανθρώπους που 'ναι δικοί σου, μένουν δίπλα σου ή θα μπορούσαν να μένουν...

Οι ήρωές της, που δεν είναι λίγοι, παρουσιάζουν ένα σύνολο χαρακτήρων: ευαίσθητων, αθώων, επαρμένων, κακών, στριφνών, καλών, έξυπνων, επικίνδυνων, αξιολύπητων, σαγηνευτικών. Σε ωθεί με τη γραφή της να τους αναλύσεις, ν' αγωνιάς για την τύχη τους και ταυτόχρονα να συνειδητοποιείς την άβυσσο της ανθρώπινης ψυχής! Και όλα αυτά τα εντάσσει μέσα σ' ένα χώρο τόσο γνώριμο για κάθε Πατρινό, που όμως μάλλον δεν γνωρίζει την ιστορία του!

Το συγκεκριμένο βιβλίο σε βοηθά να πονέσεις και να αγαπήσεις βαθύτερα αυτή την πόλη - την τόσο ταλαιπωρημένη στις μέρες μας! - καθώς και να μάθεις στιγμή - στιγμή την ιστορία της στα τέλη του προηγούμενου αιώνα, που τη σημαδεύει μέχρι και σήμερα, σε κάνει να αισθάνεσαι τη μοναδικότητά της.

Άξιζε αυτή η πόλη ένα τέτοιο έργο που την ντύνει λογοτεχνικά με την αίγλη που της ανήκει.

Με το "ΠΡΙΜΑΡΟΛΙΑ" η Αθηνά Κακούρη αποκαθιστά στα μάτια όλων, το όνομα και την αρχοντιά της αχαϊκής πρωτεύουσας...

**Ποιός άλλος
σας Προσφέρει
τόσα Πολλά...**

Προσφέρει

• Τραπεζικές υπηρεσίες υψηλού επιπέδου καλύπτοντας άμεσα όλο το φάσμα των τραπεζικών εργασιών

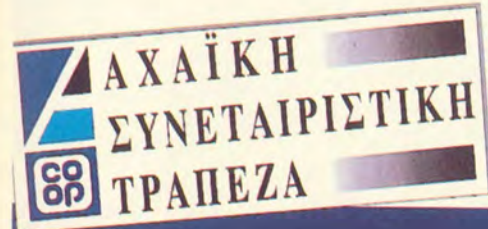
Διαθέτει

- Σύγχρονη τραπεζική αντίληψη
- Δυναμική και ευελιξία
- Μοντέρνο - φιλικό περιβάλλον

Αποκτήστε

μέχρι 30/12/98
μία υποχρεωτική και
έως 100 προαιρετικές
Συνεταιριστικές Μερίδες
συνολικής αξίας έως 7.777.000
(Αξία Μερίδας 77.000 δρχ.)

**Για το δικό σου συμφέρον
Στήριξε και εσύ
τη Δική σου Τράπεζα!**

ΑΓ. ΑΝΔΡΕΟΥ 104, 262 21, ΠΑΤΡΑ, ΤΗΛ.: (061) 620.840 - FAX: (061) 620.857
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ 1 & ΑΣΗΜΑΚΗ ΦΩΤΗΛΑ, ΑΙΓΙΟ, ΤΗΛ.: (0691) 61.981

Μνημεία εκτεθειμένα στο χρόνο

Κείμενο - φωτογραφίες: Γιάννης Μαραζιώτης

Αυτός ο τόπος, αυτοί οι άνθρωποι, τα έργα αυτών των ανθρώπων, γεμίζουν τη ζωή μου. Της δίνουν αυτό που χρειάζεται, το να μην πλήττει μέσα στη καθημερινότητα, αλλά να βρίσκει διεξόδους στη μουσική, στο χορό, σε κάθε έκφραση που δηλώνει ζωντάνια. Σε κάθε τι που αντλούσε από τα σπλάχνα του αυτός ο ταλαιπωρος λαός, στις παραδόσεις του, στην κουλτούρα του, στα οράματά του που εδώ και χιλιάδες χρόνια ακούραστα δημιουργεί, φωτίζει. Γαλουχεί τα παιδιά του με αξίες τόσο πολύτιμες όσο και η ύπαρξή του πάνω στη γη.

Κατασκεύαζε κάστρα και τα κοσμούσε με κτήρια και ναούς που άντεχαν στο χρόνο και ήξερε να ταμπουρώνεται και να αγωνίζεται με τα λιγοστά όπλα που πάντα διέθετε έναντι των εχθρών του για να διαφυλάξει και να διασώσει

στις επόμενες γενιές αυτά που ο ίδιος έφτιαξε. Και έδωσε μάχες πολλές και νίκησε γιατί είχε ψυχή.

Αυτές οι αναδρομές στο παρελθόν, πολλές φορές στέκονται δίπλα μου και με παρηγορούν για το παρόν και με γεμίζουν αισιοδοξία για το μέλλον.

Παρόλα αυτά όμως με πληγώνει η εγκατάλειψη και η αδιαφορία για αυτή μας την πολιτιστική κληρονομιά. Με πληγώνει το γεγονός ότι σε κάθε γωνιά του τόπου μας συναντώ αυτό που προανέφερα, την εγκατάλειψη.

Σε αρχαιολογικούς χώρους, σε Χριστιανικούς ναούς. Και συναντώ πάνω σε κάθε μνημείο εμφανή τα σημάδια της φθοράς του χρόνου.

Δεκάδες Χριστιανικοί ναοί παραμένουν ασυντήρητοι, πολλοί από αυτούς άστεγοι και το τραγικό είναι ότι στο εσωτερικό αυτών των ναών οι τοίχοι είναι κοσμημένοι με μορφές και σχήματα Βυζαντινά, μεταβυζαντινά, λαϊκής τέχνης, αριστουργήματα δηλαδή, ζωγραφισμένα από ανθρώπους με έντονο το στοιχείο της κουλτούρας, γιατί η θρησκεία των Ελλήνων είναι κουλτούρα.

Θα μπορούσα να αναφέρω δεκάδες παραδείγματα, αλλά θα περιοριστώ σε ένα που πιστεύω ότι αντιπροσωπεύει κατά μια έννοια το μέγεθος της αδιαφορίας που ισοδυναμεί με καταστροφή και μόνο.

Σε μια περιοχή της Ελλάδας, δεν νομίζω ότι χρειάζεται να αναφέρω πια, βρέθηκα σε ένα ναό του 16ου αιώνα, σχετικά πρόσφατος σε σχέση με κάποιους άλλους πολύ παλαιότερους που έχω επισκεφθεί.

Εκεί βρέθηκα μεταξύ ονείρου και πραγματικότητας, δεν μπορούσα να καταλάβω εάν αυτό που έβλεπαν τα μάτια μου ήταν ουτοπικό ή πραγματικό. Ένας ναός χωρίς στέγη. Η στέγη είχε σκεπαστεί από σπασμένα κεραμίδια, χώμα και σαπισμένα ξύλα (πάτερα) από τη στέγη. Πάνω σε αυτό το κράμα, είχαν

προσθεθεί σοφάδες και μαζί με αυτούς και οι αγιογραφίες φυσικά. Οι τοίχοι είχαν απομείνει γυμνοί. Είχαν φυτρώσει δάμνοι, χόρτα και σε μια γωνιά του ναού ένα δέντρο. Μέσα λοιπόν σε όλη αυτή την εικόνα, έκπληκτος είδα στο τέμπλο και στο χώρο του Ιερού, αγιογραφίες, που το πέρασμα του χρόνου είχε αφήσει ανεξίτηλα τα σημάδια του. Τα φυσικά όμως χρώματα έμεναν, όσο βέβαια είναι δυνατόν να μείνουν ανεξίτηλα και έλαμπαν πραγματικά καθώς έπεφταν επάνω τους οι ακτίνες του ήλιου.

Μίλησα με τους κατοίκους για το ναό αυτό και κατάλαβα ότι οι αγροτικές ασχολίες ήταν πιο σημαντικές από το να τοποθετήσουν ένα στέγαστρο στα σημεία εκείνα που είχαν απομείνει αγιογραφίες.

Όλα αυτά τα μνημεία, η πεμπουσία της Ελληνικής τέχνης, παραμένουν στις μέρες μας εκτεθειμένα στη καταστροφική μανία του χρόνου και όχι μόνο.

Απ' όλα τα προαναφερθέντα, πηγάζουν οι ευθύνες και τα καθήκοντα των εκπροσώπων της ελληνικής κουλτούρας,

Η τηλεόραση
συναντά τον πολιτισμό

Σταθμός Επικοινωνίας

Συχνότητες UHF: 21, 50, 58

Τηλ.: (061) 62.32.32 - ΠΑΤΡΑ

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ

Μια συνιαγή για ...σουκιά οιη Σκύρο ή οιη Σίκινο

Επιλέγετε μια θέση πλάι σ' έναν χαλασμένο μαντρότοιχο που το άνοιγμά του μπάζει αεράκι γιομάτο μνήμες του '21 και ψεκάδες θαλάσσης. Η παρουσία στη γειτονιά μιας αίγας θα ήταν ευκαία. Μερικές νύχτες τ' αφήνετε κάτω από τρία τέταρτα σελήνης και τριζόνια μυριάδες. Με τα πρώτα του όρθρου και λίγη αδημονία πριν το δάγκωμα δοκιμάζετε αν διαστέλλονται τα ρουθούνια σας, και αφήνετε να διαρρεύσει κάτι μενεξεδί με υγρόν ώχρας εωσότου νιώσετε το γάλα της νέας ημέρας. Τότε απλώνετε το χέρι σας.

Οδυσσέας Ελύτης, Εκ του πλησίον

Του Νίκου Αναγνωστόπουλου (*)

τα υφαντά τραπεζομάνηλα που στρώνονταν στο τραπέζι μέχρι τα ζωγραφισμένα κεραμικά, σκεύη, κανάτες για το κρασί και άλλα ήταν όλα προϊόντα της λαϊκής τέχνης κάθε τόπου και συνδέονταν στενά με τα κάθε είδους φαγητά. Μπορούμε να πούμε ότι κουζίνα δεν είναι μόνο το μαγειρευμένο φαγητό. Η ιστορία της μαγειρικής και η εξέλιξη των συνταγών και των αλλαγών ανά τους αιώνες συνδέεται άμεσα με τη διαμόρφωση διατροφικών προτύπων που έχουν στενή σχέση με τις άλλες καθημερινές δραστηριότητες των ανθρώπων κάθε εποχής. Υπήρξε και υπάρχει πάντα μια δεμελιώδης σχέση μεταξύ κουζίνας και πολιτισμού.

Τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε κουζίνας έχουν σχέση με τον τόπο και το χρόνο, που αυτή δημιουργήθηκε. Οι επιμέρους παράγοντες είναι η ύπαρξη των συγκεκριμένων υλικών, οι επιρροές και οι ιστορικές συγκυρίες, το κλι-

Τα πολιτισμικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν ένα λαό, εκτός από τη θρησκεία, τα ήθη και έθιμα είναι επίσης η μουσική, ο χορός, η παραδοσιακή κουζίνα και η λαϊκή τέχνη. Όλα τα παραπάνω συνδέονται μεταξύ τους αλλά ιδιαίτερα τα δύο τελευταία. Από

μα και οι τεχνικές παρασκευής που μεταμορφώνουν τα ίδια υλικά σε "άλλο" φαγητό.

Μεγάλη σημασία σ' αυτό παίζει η γνώση της τεχνικής και τα εργαλεία. Κάθε τεχνίτης και κάθε καλλιτέχνης πρέπει να κατέχει τα μυστικά της τέχνης του, να γνωρίζει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των υλικών του, τις τεχνικές παρασκευής, την σωστή παρουσίαση. Το ίδιο ισχύει φυσικά και για τη μαγειρική τέχνη. Βέβαια η γνώση της τεχνικής και της παρασκευής δεν προϋποθέτει ένα μεγάλο σεφ όπως κατ' αναλογία και η τέλεια γνώση του συντακτικού και της γλώσσας, ή των τεχνικών της ζωγραφικής δεν προϋποθέτουν ένα μεγάλο ποιητή ή ένα μεγάλο ζωγράφο αντίστοιχα. Σε ότι αφορά τη δημιουργία και κατά πόσο αυτή γίνεται τέχνη, εισέρχονται διάφοροι παράγοντες που θα αναπτυχθούν σε άλλο άρθρο.

Η γαστρονομία μετέχει λοιπόν της τέχνης αφού δημιουργεί νέες μορφές γευστικές και αισθητικές και ανοίγει δυνατότητες προσωπικής δημιουργίας και έκφρασης προσωπικών και συλλογικών βιωμάτων.

Το φαγητό αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό μέρος της ζωής μας αν σκεφτεί κανείς ότι ο άνθρωπος τρώει περίπου εκατό χιλιάδες φορές κατά τη διάρκεια της ζωής του καταπίνοντας περισσότερες από πεντακόσιες χιλιάδες κιλά τροφές και πίνοντας περισσότερα από πεντακόσιες χιλιάδες λίτρα υγρά. Στο φαγητό αφιερώνουμε πενήντα χιλιάδες ώρες από τις εβδομήντα χιλιάδες ώρες που μας χάρισε η ζωή.

Θα μπορούσε κανείς να δεχτεί ότι προσδιορίζουμε την πρώτη σχέση φαγητού - τέχνης στα 15.000 χρόνια προ Χριστού βλέποντας τις τοιχογραφίες των σπηλαίων στις οποίες απεικονίζεται ο προϊστορικός άνθρωπος να "κυνηγεί την τροφή του", δηλαδή μαμούθ, βουβάλια, αρκούδες ή να ψαρεύει.

Αργότερα στους πρώτους πολιτισμούς, όπως στους Ασσύριους, στα τότε μαγειρεία, ήταν κρεμασμένες πλάκες από πηλό στις οποίες χαρασσονταν με αιχμηρά εργαλεία τα φαγητά κάθε ημέρας.

Τα αρχαία ελληνικά κείμενα μας κληροδότησαν πολλές πληροφορίες για τη γαστρονομία. Εκείνη την εποχή η αισθητική απόλαυση του φαγητού είχε φθάσει στην τελειότητα με τα συμπόσια. Ο πιο γνωστός από τους Έλληνες μάγει-

ρους ο Αρχέστρατος γύρισε όλο τον τότε γνωστό κόσμο και συγκέντρωσε τις εμπειρίες του σ' ένα βιβλίο που ο κάθε στίχος ήταν και μια συνταγή. Το μόνο βιβλίο που σώζεται είναι οι "Δειπνοσοφιστές" του Αθήναιου που συγκέντρωσε όσα αναφέρονται σε φαγητά και παρασκευές.

Η Αυτοκρατορική Ρώμη συνέχισε την αρχαία ελληνική γαστρονομική παράδοση, προσθέτοντας πολλά νέα στοιχεία προερχόμενα και από τις Ρωμαϊκές κτήσεις και φθάνοντας πολλές φορές σε υπερβολές όπως διαβάζουμε μέσα από τις συνταγές του Απίκιου.

Στο Μεσαίωνα βλέπουμε τις προτιμήσεις των φεουδαρχών της εποχής μέσα από τις σελίδες των βιβλίων του Jean de France δούκα του Berry (1340 - 1416). Στο Βυζάντιο αναπτύχθηκε μια ευφάνταστη μαγειρική βασισμένη στην αρχαία ελληνική γαστρονομία αλλά με νέα στοιχεία και υλικά από τις βυζαντινές αποικίες Ανατολής - Δύσης.

Τη σχετική λιτότητα της μεσαιωνικής γαστρονομίας διαδέχθηκε η αφθονία των υλικών και παρασκευών της Ιταλικής Αναγέννησης που χρησιμοποίησε γλυκόξινες σάλτσες και πάνω στην οποία μετά η Γαλλία θα διαμορφώσει τη μεγάλη κουζίνα των επόμενων αιώνων.

Είναι γνωστό το παράδειγμα του Leonardo da Vinci και η μεγάλη σχέση του με την κουζίνα. Ο Leonardo όχι μόνο ασχολήθηκε με την παρασκευή νέων συνταγών αλλά ασχολήθηκε και με την κατασκευή μηχανών και εργαλείων που θα καθορίζουν, θα ποιοποιούν, θα κόβουν φέτες και θα κάνουν πιο απλή τη ζωή των μαγείρων. Η κατάληξη των παραπάνω εφευρέσεων ήταν να γίνουν πολεμικές μηχανές στα χέρια κάποιων δυνατών της εποχής.

Σε πολλούς καλεσμένους του σερβίρει πιάτα με περίτεχνες διακοσμήσεις - γλυπτά από σκαλισμένα καρότα και παντζάρια. Επίσης μια από τις τελευταίες του εφευρέσεις είναι ένα εργαλείο που έφτιαχνε σπαγκέττο (κορδόνι) από ζύμη που ο ίδιος αποκαλεί "spago mangiabile" (κορδόνι που τρώγεται).

Μερικές παρουσιάσεις και παρασκευές φαγητών του θυμίζουν έντονα την nouvelle cuisine, που θάρθει αιώνες αργότερα στη Γαλλία.

Ένα ορεκτικό του Leonardo είναι το εξής: Τρία φετάκια καρότο ωμό, το καθένα

σκαλισμένο σε σχήμα ιππόκαμπου με μία κάππαρη και λίγη σάλτσα από αντζούγια.

Είναι επίσης γνωστή η προτίμηση του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου (El Greco) για δείπνα με πολλούς καλεσμένους, εκλεπτυσμένες συνταγές και με τη συνοδεία μουσικής.

Τελειώνοντας το μικρό αυτό άρθρο για τη σχέση τέχνης - γαστρονομίας θα αναφερθώ σε ένα παράδειγμα μεγάλου ζωγράφου του αιώνα μας, του Πάμπλο Πικάσο. Ο Πικάσο είναι το καθοριστικό παράδειγμα στο ότι η γαστριμαργική και αισθητική απόλαυση δεν απέχουν και τόσο πολύ.

Ο ίδιος λέει: "Η τροφή χρησιμεύει σαν σημείο αναφοράς στο σαστισμένο θεατή και τον βοηθάει να χωνέψει τον αισθητικό νεωτερισμό". Τέχνη και ζωή για τον Πικάσο ήταν το ίδιο γεγονός. "Πουθενά αλλού" γράφει ο φίλος του Brassai "ο λόγος του Picasso δεν αγγίζει το αποκορύφωμα της πλάκας και της φαντασίας, όπως στη διάρκεια ενός γεύματος, περιτριγυρισμένος από φίλους. Τότε είναι που ρέει σαν ποταμός από σκωπτικές ιστορίες, θύμησες και χωρατά ενώ η γλώσσα του βροντά κι αστράφτει παράδοξα και καλαμπούρια...".

Ο Πικάσο είναι ένα παράδειγμα καλλιτέχνη που πατώντας γερά στην παράδοσή του - Ισπανική Καταλονία με τους κύβους των σπιτιών της Horta de Ebro - ανανέωσε τους δρόμους της τέχνης του 20ου αιώνα και αφέθηκε στη γαστριμαργική γοητεία της Μεσογείου.

Να και μια συνταγή του που... δεν τρωγόταν. Ζεσταίνεις ένα ελαφρά

λαδωμένο τηγάνι, ρίχνεις μέσα ένα σχέδιο ζωγραφισμένο πάνω σε χαρτί και το αφήνεις να τσιγαριστεί: μόλις οι άκρες του αρχίσουν να γυρίζουν, το βγάζεις από τη φωτιά. Παίρνεις έτσι ένα σχέδιο με καταπληκτική πατίνα, που το σερβίρεις σε λάτρες παλαιών αντικειμένων, καρυκευμένο με ένα μικρό λογίδριο πάνω στη σπανιότητα ενός τέτοιου ευρήματος...

* Ο Νίκος Αναγνωστόπουλος είναι ζωγράφος, εκπ/κός τέχνης, υπεύθυνος εκδόσεων - εκδηλώσεων τέχνης στο εστιατόριο "Δροσερικό".

ΚΤΕΛ αχαιίας

Ταξιδεύετε με

- ✓ ΣΥΝΕΠΕΙΑ
- ✓ ΑΣΦΑΛΕΙΑ
- ✓ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑ

- ▶ Συνδέουμε την Πάτρα με την Αθήνα, την Θεσσαλονίκη και άλλες πόλεις της Ελλάδος.
- ▶ Υπερσύγχρονα υπερυψωμένα λεωφορεία σας ταξιδεύουν άνετα, γρήγορα και με ασφάλεια στον προορισμό σας.
- ▶ Εμπειρικοί οδηγοί με επαγγελματική συνείδηση.
- ▶ Ακριβείς αναχωρήσεις. Συνέπεια παροχής υπηρεσιών.

EXPRESS ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ Πάτρα - Αθήνα
ΟΛΕΣ τις ημέρες της εβδομάδος.

για τον Επαγγελματία
τον Φοιτητή
όλη την Οικογένεια

ΖΪΜΗ 2 & ΟΘΩΝΟΣ ΑΜΑΛΙΑΣ, ΠΑΤΡΑ ☎ Πληροφορίες - Εκδοτήριο: 623.886, 623.887, 623.888

Ταξιδέψτε κι εσείς μαζί μας

στις πρωτεύουσες του κόσμου

Οργανώνουμε εκδρομές ποιότητας στην Ελλάδα και το εξωτερικό

Ειδικά ποιητικά προγράμματα για εταιρείες, συλλόγους, σχολεία, συνδέσμους.

PATRAS TRAVEL

ΟΘΩΝΟΣ ΑΜΑΛΙΑΣ 4, ΠΑΤΡΑ,
ΤΗΛ.: (061) 623.881, 421.165, FAX : 270.780

**ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ
ΠΑΡΚΟ ΠΑΤΡΩΝ**

Καινοτομικός
Τεχνολογικός
Πόλος

Στέγαση Καινοτομικών Επιχειρήσεων
Στήριξη Επιχειρηματικής Δραστηριότητας
Προαγωγή της Καινοτομικότητας
Εκμετάλλευση Αποτελεσμάτων Έρευνας & Τεχνολογίας

Κέντρο Μεταφοράς Τεχνολογίας
Κέντρο Καινοτομίας - Θερμοκοιτίδα
Εργαστήριο Καινοτομικών Τεχνικών

www.psp.org.gr

Για την ανάπτυξη στις περιφέρειες
Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων

ΕΠΠ - Οδός Σταδίου, Πλατάκι, 26500 Πάτρα
ΤΗΛ: +061-961100, FAX: +061-994106, E-MAIL: info@psp.org.gr

"Μα ο Ρωμανέλλης, πιο δυνατός..."

ΠΩΣ ΕΝΑΣ ΚΟΜΠΟΓΙΑΝΝΙΤΗΣ ΠΑΤΡΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΟΣ

"ΑΦΑΝΙΣΕ" ΤΟΝ ΛΟΡΔΟ ΜΠΑΪΡΟΝ

Του Ισίδωρου Σιδερόπουλου

Ο λόρδος George Gordon Byron υπήρξε μεγάλος ρομαντικός ποιητής, μεγάλος φιλέλληνας, αλλά και η σημαντικότερη περιηγητική μορφή της προεπαναστατικής περιόδου. Σ' ένα γράμμα προς την μητέρα του έγραφε για την εσωτερική του ανάγκη να ταξιδεύει: "Με την πείρα μας και όχι από τα βιβλία πρέπει να κρίνουμε την ανθρωπότητα. Τίποτε δεν αντικαθιστά την εποπτεία και την αντίληψη, που σχηματίζουμε με τις ίδιες μας τις αισθήσεις". Έγραφε συνεχώς επιστολές στους φίλους του, στους οποίους συνιστούσε να μελετήσουν τη νεοελληνική γλώσσα.

Στο τέλος του Σεπτεμβρίου του 1809, ο Byron μαζί με το φίλο του Hobhouse έφθαναν για πρώτη φορά στην Ελλάδα και την Πάτρα, στις 26/9/1809 για να ξεκουραστούν για μερικές ώρες από το κουραστικό ταξίδι με το αγγλικό πλοίο Spider. Κατά την πρώτη αυτή επίσκεψη περπάτησε μαζί με τους φίλους του στους αμπελώνες που απλώνονταν στα βόρεια της πόλης. Καθώς έφευγαν από την πόλη μπορούσαν να δουν αμυδρά την πάχνη από το βάλτο του Μεσολογίου.

Συνέχισαν το δρόμο τους για την Πρέβεζα και τα Ιωάννινα, και μετά από πολλές περιπέτειες στην Αιτωλοακαρνανία, επέστρεψαν στην Πάτρα, στις 23 Νοεμβρίου όπου φιλοξενήθηκαν από τον Άγγλο πρόξενο. Στην ολιγόημερη αυτή παραμονή βρήκαν την ευκαιρία να επισκεφθούν το φρούριο, το οποίο ήταν εντελώς κατεστραμμένο και άχρηστο για

την εποχή του πολέμου. Στις 4 Δεκεμβρίου συνέχισαν το ταξίδι τους ακολουθώντας την παραλιακή οδό προς το Αίγιο, όπου συναντήθηκαν με τον κοτζαμπάση Ανδρέα Λόντο.

Στις 27 Ιουλίου του 1811 βρισκόταν στην Αθήνα. Σε επιστολή του προς τη μητέρα του έγραφε ότι σκεφτόταν να συνεχίσει την περιήγησή του στην Πελοπόννησο και αναφέρεται στον ζεστό καιρό αλλά και στην υγεία του. "Φυσικά ο ήλιος με έχει μαυρίσει, αλλά κάνω κανονική ζωή και ποτέ η υγεία μου δεν ήταν καλύτερη...". Λίγες μέρες αργότερα επρόκειτο να διαψευστεί. Μετά από μια μικρή περιοδεία στο Άργος, στο Μέγα Σπήλαιο, στην Ολυμπία, βρέθηκε για δεύτερη φορά στην Πάτρα, όπου και αρρώστησε. Είχαν εμφανιστεί τα πρώτα συμπτώματα της υστεροεπιληψίας, από την οποία λίγα χρόνια αργότερα θα πέθαινε. Η πρώτη αυτή κρίση οφειλόταν στην κούραση του ταξιδιού ή στο κλίμα της εποχής, ιδιαίτερα στις ελώδεις περιοχές.

Για την ταλαιπωρία που περνούσε, ο Byron θεωρούσε υπεύθυνο τον Πατρινό γιατρό Ρωμανέλλη. Σε γράμμα του προς τον Francis Hodgson στις 3/10/1811 αναφέρει χαρακτηριστικά:

"Επειδή μόλις γλίτωσα από ένα γιατρό και έναν πυρετό που με κράτησε στο κρεβάτι πέντε ημέρες, μην περιμένεις σ' αυτό το γράμμα μεγάλη ευθυμία. Εδώ θερίζει μια ενδημική αρρώστια. Όταν φυσάει από τον Κορινθιακό χτυπάει μικρούς και μεγάλους και κυρίως τα νεογέννητα. Επί πλέον υπάρχουν δύο γιατροί: ο ένας καμαρώνει για τη μεγαλοφουία του (δεν έχει διόλου σπουδαίο) κι ο άλλος για μια εκστρατεία που έκανε στα

νιάτα του επί 18 μήνες κατά των ασθενών του Οτράντο, με μεγάλη επιτυχία. Μόλις ένοιωσα να έρχεται το κακό διαμαρτυρήθηκα σ' αυτούς τους δολοφόνους, αλλά τι να κάνω ο δύστυχος, έτσι εξαντλημένος, θερμασμένος, καβουρντισμένος, πνιγμένος στον ιδρώτα όπως ήμουν; Πάλεψα με νύχια και με δόντια αλλά ο Άγγλος πρόξενος, ο τατάρης μου, οι Αρβανίτες, ο δραγουμάνος, μου επέβαλαν με τη βία ένα γιατρό, που επί τρεις ημέρες με αφάνισε στα εμετικά και στα κλύσματα και παρά λίγο να παραδώσω το πνεύμα. Σ' αυτή την αξιοθρήνητη κατάσταση έγραψα τον επιτάφιο μου:

*Η νιότη, η Φύση κι ο Δίας ο ελεήμων
πάλεψαν να κρατήσουν το λύχνο μου αναμμένο
Μα ο Ρωμανέλλης, πιο δυνατός
τον έσβησε νικώντας και τους τρεις..."*

Είναι απελπισμένος, ολομόναχος, γράφει ότι "έβλεπα το θάνατο σαν φάρμακο του πόνου" και προσθέτει στα ελληνικά "Ον οι Θεοί φιλούσι θνήσκει νέος". Συνεχίζοντας σε κάποιο άλλο σημείο αναφέρεται στους δύο ακολουθούς της συνοδείας του, ένα χριστιανό Αρβανίτη με το όνομα Βασίλη και ένα μουσουλμάνο, το Ντερβίς Ταχέρ. "Αυτοί οι δύο μου έσωσαν τη ζωή, όταν αρρώστησα από θέρμες στο Μοριά. Απειλήσαν το γιατρό πως θα του έκοβαν το κεφάλι αν μέ-

σα σε τακτή προθεσμία δεν γιάτρευε το αφεντικό τους...". Ακούγοντας ο γιατρός τις απειλές, αποχώρησε, αφήνοντας τον ευτυχώς να γιάτρευτεί μόνος του...

Μετά από σύντομη παραμονή τους στην πόλη ο λόρδος Byron και ο συνοδοιπόρος του John Hobhouse, κατευθύνθηκαν προς την Πρέβεζα. Οι άσχημες καιρικές συνθήκες, η δυσάρεστη εικόνα μιας πόλης με βρώμικους δρόμους και οι ιστορίες για τις τούρκικες αγριότητες, τους έκαναν να δυσανασχετήσουν, έτσι ώστε, όπως ομολογεί ο Hobhouse, "μολονότι καμιά άλλη φορά σε όλη την υπόλοιπη διάρκεια του ταξιδιού μας δεν αισθανθήκαμε τόσο απελπισμένοι και έτοιμοι να γυρίσουμε πίσω, όσο εκείνη τη στιγμή, αν ο κυβερνήτης του μπρικιού είχε επιμείνει λίγο περισσότερο, θα επιστρέφαμε αμέσως στην Πάτρα".

Βιβλιογραφία

- Ειδικό αφιέρωμα στο περιοδικό "Νέα Εστία 95, τ. 1127 (15/6/74).
- Μη. Αννινου, "Ιστορικά σημειώματα, Ο Βύρων εν Ελλάδι", Αθήναι, 1925.
- L. A. Marchand, "Byron, A biography", New York, 1957.
- P. Quennel, "Byron, A Self-Portrait, Letters and Diaries", 1798 to 1824, Murray 1950.
- L. A. Marchand, "Byron's Letters and Journals".

Υσιερόγραφο

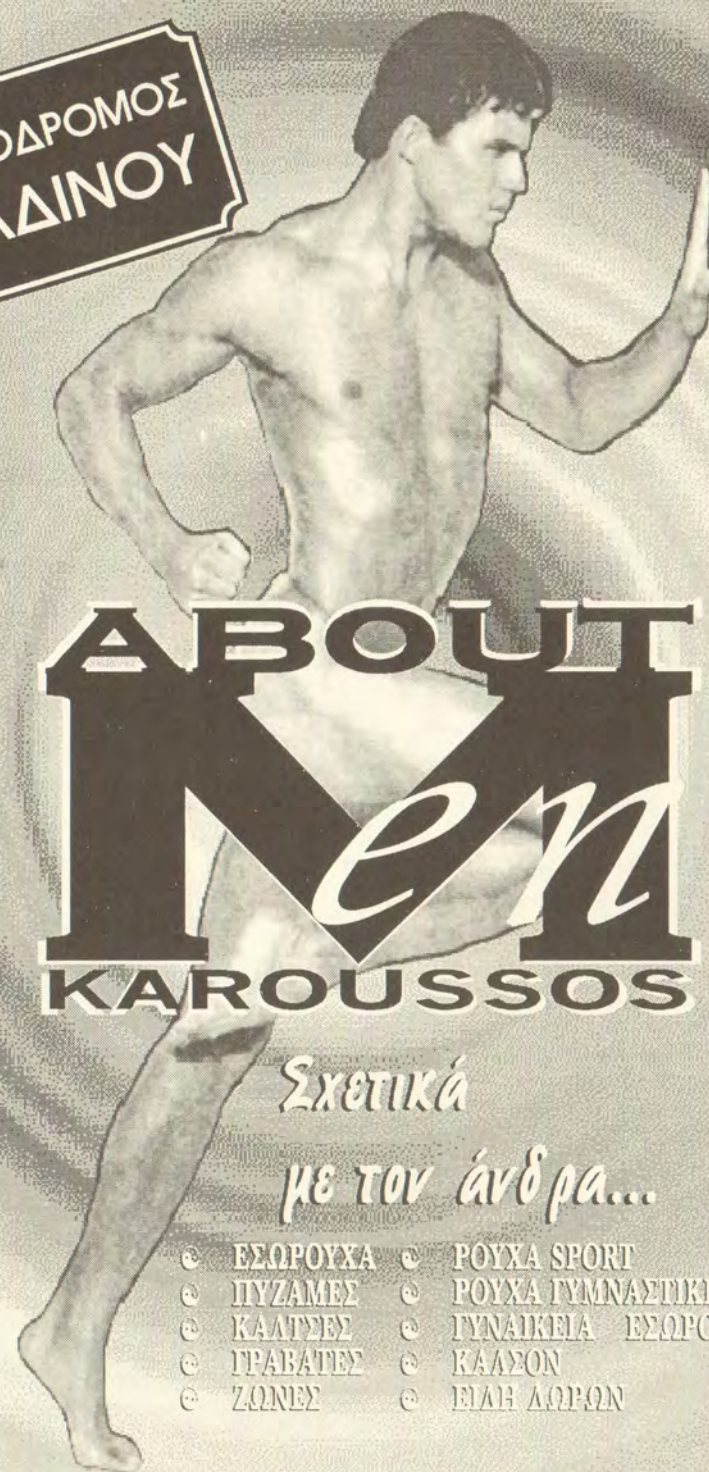
Γράφει ο Κώστας Μπουλμπασάκος

Δεν θα επιρέψουμε να μας ξαναπούν ραγιάδες

Ραγιάς... Μια λέξη που με την πάροδο του χρόνου και σε συνδυασμό με τις δημοκρατικές μας κατακτήσεις, την παγίωση της ειρήνης και της εθνικής μας ανεξαρτησίας, έχει αδρανήσει και σχεδόν εξαφανιστεί από το καθημερινό μας λεξιλόγιο. Μια λέξη ξεχασμένη στο λεξικό του νου και της ψυχής, από την μέρα που οι λαοί αισθάνθηκαν πραγματικά ελεύθεροι. Μοναδική ίσως εξαίρεση είναι το συναπάντημά της στους στίχους των ποιητών, που ενίοτε ανασκαλεύουν τις μνήμες μας, ενεργοποιώντας το "ξυπνητήρι" της συνείδησής μας. Αυτοί είχαν το προτέρημα... να μας βγάζουν από το λήθαργο της καθημερινότητας και της βολής μας, τουλάχιστον μέχρι χθες, όταν ΗΠΑ και ΝΑΤΟ με τους υπερσύγχρονους πυραύλους τους και τις "έξυπνες βόμβες" τους, άρχισαν να σκοτώνουν ανθρώπινες υπάρξεις, μαζί και τους ποιητές και τα ποιήματά τους, κλέβοντας και την μοναδικότητά τους, να χρησιμοποιούν την λέξη ραγιάς, όποτε και όταν το απαιτεί η έμπνευση της δημιουργίας. Με την δύναμη των όπλων, επανέφεραν την λέξη "ραγιάς", στη συλλογική μνήμη, όλων των λαών των Βαλκανίων, με τον πιο τραγικό τρόπο. Μπορεί να βομβαρδίζουν και να σκοτώνουν Σέρβους πολίτες, το μήνυμά όμως που στέλνουν απευθύνεται σε όλους τους λαούς της Βαλκανικής χερσονήσου. Θέλουν τους λαούς της, υπο την δική τους απόλυτη εξουσία, υποτελείς και υποχείρια. Τους θέλουν με σκυμμένο κεφάλι, όπως κάποτε έσκυβαν οι δουλοπάροικοι μπροστά στα αφεντικά τους. Τους θέλουν παθητικούς υπηκόους τους, αυλόδουλους και αυλοθεράποντες, εξαθλιωμένους υπηρέτες τους, στην αυλή της νέας τάξης πραγμάτων που επιχειρούν να επιβάλλουν στην περιοχή. Θέλουν το είναι τους υποταγμένο, άβουλο και πειθήνιο και την ψυχή τους αλλοτριωμένη από εκείνα τα βλαβερά αισθήματα της εθνικής ανεξαρτησίας και της εθνικής αξιοπρέπειας. Με μια φράση... Τους θέλουν "ραγιάδες". Για αυτό βομβαρδίζουν και σκοτώνουν, ακόμη και αμάχους.

Μόνο που οι παντοδύναμες ΗΠΑ και οι παρατρεχάμενοί τους στο ΝΑΤΟ, τυφλωμένοι από την δύναμη των όπλων τους, ξεχνούν την ιστορία, ή τουλάχιστον δεν ξέρουν να την διαβάζουν. Πρέπει λοιπόν να μάθουν, ότι ποτέ δεν υπήρξε κατακτητής που δεν κατακτήθηκε. Πρέπει να μάθουν, ότι όλοι οι λαοί των Βαλκανίων πολέμησαν για να πάψουν να είναι ραγιάδες. Πρέπει να μάθουν ακόμη, ότι κανένας λαός δεν ξεχνά τα πάθη του, το παρελθόν του και τους αγώνες του, για εθνική ανεξαρτησία και προκοπή και ότι κανένας λαός δεν θυσιάζει το μέλλον των παιδιών του, στο "έτσι θέλω" των ισχυρών. Πρέπει τέλος να μάθουν, ότι η ελευθερία και η εθνική αξιοπρέπεια, είναι η τιμή και η υπόληψη, το καθαρό μέτωπο των λαών. Και κάθε λαός όταν αισθανθεί ότι κινδυνεύει να χάσει αυτές τις αξίες, πολεμάει ακόμη και με λιανοτούφεκα και στην χειρότερη περίπτωση, προτιμά να θυσιασθεί, από το να προσκυνήσει, να γίνει και πάλι ραγιάς.

ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΣ
ΡΑΔΙΝΟΥ

Σχετικά

με τον άνδρα...

- ⊗ ΕΣΩΡΟΥΧΑ
- ⊗ ΠΥΖΑΜΕΣ
- ⊗ ΚΑΛΥΣΕΣ
- ⊗ ΓΡΑΒΑΤΕΣ
- ⊗ ΖΩΝΕΣ
- ⊗ ΡΟΥΧΑ SPORT
- ⊗ ΡΟΥΧΑ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ
- ⊗ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΣΩΡΟΥΧΑ
- ⊗ ΚΑΛΣΕΟΝ
- ⊗ ΕΙΛΗ ΛΟΡΦΟΝ

ΟΠΑΠ

1958 - ΣΗΜΕΡΑ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΑ

E-MAIL

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΞ

Ο ΟΠΑΠ ΣΤΟ INTERNET

www.opap.gr

**Οτι θέλετε να ξέρετε
για τον ΟΠΑΠ...**

**...χρήσιμες
πληροφορίες**

**...και 24ωρη
ηλεκτρονική
επικοινωνία
με ΟΠΑΠ.**

**Οτι χρειάζεστε για συμμετοχή
στα ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ του...**

- Ταυτότητα και φυσιογνωμία των παιχνιδιών
- Πως παίζονται (γενικές οδηγίες, κανόνες, βήμα προς βήμα καθοδήγηση)
- Αποτελέσματα διαγωνισμών και κληρώσεων μέχρι και 6 μήνες πριν
- Στατιστικά κίνησης όλων των παιχνιδιών
- Πληροφορίες για επόμενους διαγωνισμούς
- Βαθμολογίες και επόμενες αγωνιστικές πρωταθλημάτων Α', Β', Γ' Εθνικής, Ιταλίας, Αγγλίας, Γερμανίας κ.λπ.
- Προγνώσεις εφημερίδων

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

**...τα τελευταία αποτελέσματα
όλων των παιχνιδιών**

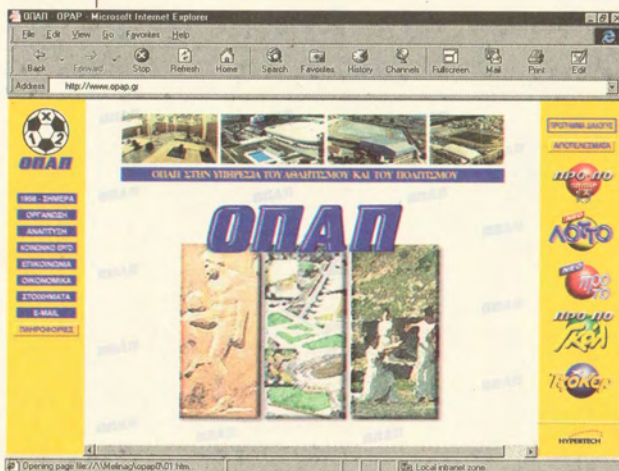
ΔΙΑΛΟΓΗ

- Δωρεάν απόκτηση του προγράμματος διαλογής επιτυχιών όλων των παιχνιδιών

ΠΑΙΞΕ ΚΑΙ ΕΣΥ

- Δοκιμαστικά εκπαιδευτικά παιχνίδια

...και πλούσιο φωτογραφικό υλικό.

ΟΠΑΠ

Στην υπηρεσία του Αθλητισμού
και του Πολιτισμού